หลักสูตร

การให้คำปรึกษาขั้นพื้นฐาน สำหรับผู้ให้คำปรึกษา คลินิกจิตสังคมในระบบศาล

สสส

กรมสุขภาพจิต
DEPARTMENT OF MENTAL HEALTH

ชื่อหนังสือ

หลักสูตรการให้คำปรึกษาขั้นพื้นฐานสำหรับผู้ให้คำปรึกษา คลินิกจิตสังคมในระบบศาล

ISBN : 978-616-11-4239-1

ที่ปรึกษา :

นายแพทย์เกียรติภูมิ วงศ์รจิต — อธิบดีกรมสุขภาพจิต
นายแพทย์ศรุตพันธุ์ จิกรพันธุ์ ณ อยุธยา — ผู้อำนวยการสถาบันกัลยาณ์ราชนครินทร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นายแพทย์ ดร.อภินันท์ อร่ามรัตน์ — ผู้อำนวยการศูนย์วิชาการสารเสพติดภาคเหนือ

ผู้ออกแบบหลักสูตร :

แพทย์หญิงดวงตา ไกรภัสสร์พงษ์
นายแพทย์ณัฐ ไกรภัสสร์พงษ์

บรรณาธิการ :

แพทย์หญิงวิชชุดา จันทราษฎร์
นายแพทย์ณัฐ ไกรภัสสร์พงษ์
แพทย์หญิงดวงตา ไกรภัสสร์พงษ์

คณะทำงาน :

แพทย์หญิงวิชชุดา จันทราษฎร์
นางวัลลี ธรรมโกสิทธิ์
นางสาวสาลิกา โค้วบุญงาม
นายไพโรจน์ สุขเกิด
นางสาวพรรณนิภา แสนปัญญา
นางสาวพรพรรณ มีฤทธิ์
นางสาวรสสุคนธ์ ผลคำแปง
นางสาวนาถชนก นิ่มจรรยา
นางสาวภควดี ประดับเพชรรัตน์

สาธิตการให้คำปรึกษา :

แพทย์หญิงดวงตา ไกรภัสสร์พงษ์

สนับสนุนโดย :

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

พิมพ์ครั้งที่ 1 : เมษายน 2563
จำนวนพิมพ์ : 300 เล่ม
จัดพิมพ์โดย : สถาบันกัลยาณ์ราชนครินทร์ กรมสุขภาพจิต
พิมพ์ที่ : บริษัท ดูโอ โปรดักชั่น จำกัด
301/197 ถ. รัชดาภิเษก แขวงวงศ์สว่าง
เขตบางซื่อ กรุงเทพฯ 10800

คำนำ

กว่าสิบปีของการก่อตั้งคลินิกการให้คำปรึกษาด้านจิตสังคมในระบบศาลโดยศาลอาญาธนบุรี ที่มีจุดมุ่งหมายในการให้คำปรึกษาด้านจิตสังคมแก่ผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด คดีความรุนแรงในครอบครัว คดีที่มีโทษไม่ร้ายแรงที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวด้วยการประกันตัว โดยผู้ให้คำปรึกษาที่ผ่านการอบรมอย่างมีมาตรฐานด้านการให้คำปรึกษาด้านจิตสังคมจะเข้าไปช่วยเหลือแนะนำแนวทางเพื่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในช่วงเวลาวิกฤติ เพื่อให้บุคคลเหล่านั้นมีโอกาสเลือกทางเดินของชีวิตที่จะไม่ซ้ำรอยกับเส้นทางเดิม และลดโอกาสที่จะกลับมากระทำผิดซ้ำ การทำงานของคลินิกจิตสังคมที่ผ่านมาถูกยืนยันความสำเร็จด้วยข้อมูลที่ว่า ในปี 2561 การดำเนินงานของ 5 ศาลนำร่อง สามารถให้คำปรึกษาผู้ต้องหาและจำเลยไปกว่า 4,106 คดี การประเมินคลินิกจิตสังคมของศาลอาญาธนบุรี สามารถเบี่ยงเบนคดีไม่ต้องจำคุกได้มากถึงร้อยละ 20 ของคดีทั้งหมดในศาล ลดอัตราการกระทำผิดซ้ำได้มากกว่าร้อยละ 99 และยังช่วยลดวิกฤตินักโทษล้นคุกได้อย่างเป็นรูปธรรม

การพัฒนาศักยภาพและฝึกอบรมเตรียมความพร้อมให้กับผู้ให้คำปรึกษา รวมถึงการพัฒนาหลักสูตร บทเรียน และกิจกรรม เพื่อใช้เป็นเครื่องมือให้ผู้ให้คำปรึกษามีแนวทางในการนำไปปฏิบัติในสถานการณ์จริง ถือเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้การให้คำปรึกษาด้านจิตสังคมในระบบศาลสามารถบรรลุผลตามเป้าหมายที่วางไว้ สสส. ในฐานะผู้ให้การสนับสนุนการปรับปรุงหลักสูตรแกนกลางผู้ให้คำปรึกษาด้านจิตสังคมในระบบศาล มีความยินดีที่กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข โดยสถาบันกัลยาณ์ราชนครินทร์ ได้พัฒนา “หลักสูตรการให้คำปรึกษาขั้นพื้นฐานสำหรับผู้ให้คำปรึกษาคลินิกจิตสังคมในระบบศาล” ซึ่งเป็นหนึ่งในหลักสูตรแกนกลาง 3 หลักสูตรได้แล้วเสร็จ

หลักสูตรเล่มนี้จะช่วยทำให้ผู้ให้คำปรึกษามีความรู้ ความเข้าใจการทำงานของคลินิกจิตสังคม ไม่ว่าจะเป็นบทบาทและคุณค่าของคลินิกจิตสังคม ทัศนคติและจริยธรรมของผู้ให้คำปรึกษา กระบวนการให้คำปรึกษา ระบบบริการคลินิกจิตสังคม ฯลฯ ที่ถือเป็นหลักสูตรพื้นฐานที่สำคัญในการต่อยอดไปสู่อีก 2 หลักสูตร คือ หลักสูตรการให้คำปรึกษาการจัดการภาวะเสพติด และหลักสูตรการให้คำปรึกษาครอบครัว สสส. หวังเป็นอย่างยิ่งว่าหลักสูตรทั้ง 3 เล่ม จะเป็นองค์ความรู้ที่สำคัญในการพัฒนาศักยภาพให้กับผู้ให้คำปรึกษาด้านจิตสังคมในศาลต่าง ๆ ที่สนใจต่อไป

นายชาติวุฒิ วังวล
ผู้อำนวยการสำนักสนับสนุนการควบคุมปัจจัยเสี่ยงทางสุขภาพ
สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

สารบัญ

4 **บทนำ**

6 **ข้อมูลทั่วไป**

8 **หัวข้อที่ 1** บทบาทและคุณค่าของคลินิกจิตสังคม

16 **หัวข้อที่ 2** ทัศนคติและจริยธรรมของผู้ให้คำปรึกษา

28 **หัวข้อที่ 3** กระบวนการให้คำปรึกษาและสาธิตการให้คำปรึกษา

38 **หัวข้อที่ 4** ฝึกปฏิบัติการให้คำปรึกษา ครั้งที่ 1: กรณีตนเอง

44 **หัวข้อที่ 5** ระบบบริการคลินิกจิตสังคม
แผนที่นำทาง (Roadmap) การให้คำปรึกษา
และ Case formulation

51 **หัวข้อที่ 6** ฝึกปฏิบัติการให้คำปรึกษาครั้งที่ 2 :
กรณีศึกษา (เน้นการสำรวจปัญหา)

58 **หัวข้อที่ 7** ฝึกปฏิบัติการให้คำปรึกษาครั้งที่ 3 :
กรณีศึกษา (เน้นการแก้ปัญหา)

63 **หัวข้อที่ 8** แลกเปลี่ยนเรียนรู้และประเมินผล

68 **บรรณานุกรม**

บทนำ

คลินิกจิตสังคมมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้คำปรึกษาแก่ผู้กระทำผิดในคดีที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด คดีความรุนแรงในครอบครัว และคดีที่มีโทษไม่ร้ายแรง ซึ่งได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวโดยการประกันตัว ผู้ให้คำปรึกษาในคลินิกจิตสังคมจึงมีบทบาทในการช่วยเหลือผู้กระทำผิดให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการดำเนินชีวิตและลดการก่อคดีซ้ำ ดังนั้น สำนักงานศาลยุติธรรม กรมสุขภาพจิต กรมการแพทย์ กรมคุมประพฤติ กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว ศาลอาญาธนบุรี ศาลจังหวัดเชียงใหม่ ศาลจังหวัดนนทบุรี ศาลจังหวัดปทุมธานี ศาลจังหวัดตลิ่งชัน สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ และสำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดจึงได้บันทึกข้อตกลงว่าด้วยความร่วมมือเพื่อการพัฒนาระบบการให้คำปรึกษาด้านจิตสังคมในระบบศาลและได้รับความร่วมมือทางวิชาการจากศูนย์วิชาการสารเสพติดภาคเหนือ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุขโดยสถาบันกัลยาณ์ราชนครินทร์ได้พัฒนาหลักสูตรการให้คำปรึกษาสำหรับผู้ให้คำปรึกษาของคลินิกจิตสังคมในระบบศาล ประกอบด้วยหลักสูตรแกนกลาง 3 หลักสูตร ได้แก่ หลักสูตรการให้คำปรึกษาขั้นพื้นฐาน หลักสูตรการให้คำปรึกษาการจัดการภาวะเสพติดและหลักสูตรการให้คำปรึกษาครอบครัว

หลักสูตรการให้คำปรึกษาขั้นพื้นฐานเป็นหลักสูตรแรกที่ผู้ให้คำปรึกษาจำเป็นต้องผ่านการฝึกอบรมก่อนฝึกอบรมในหลักสูตรอื่น เนื้อหาหลักสูตรนี้เน้นการปูพื้นความรู้ความเข้าใจพื้นฐาน ได้แก่ บทบาทและคุณค่าของคลินิกจิตสังคม ทัศนคติและจริยธรรมของผู้ให้คำปรึกษา

กระบวนการให้คำปรึกษา ระบบบริการคลินิกจิตสังคม แผนที่นำทาง (roadmap) ของการให้คำปรึกษา และ case formulation โดยการจัดกระบวนการเรียนรู้แบ่งเป็น 8 หัวข้อ ในรูปแบบการบรรยาย การอภิปราย การสาธิต และการฝึกปฏิบัติจริง ใช้เวลาฝึกอบรม 2 วัน ซึ่งเป็นระยะเวลาที่ผู้ให้คำปรึกษาสามารถจัดสรรเวลามาฝึกอบรมได้จริง มีเวลาเพียงพอต่อการเรียนรู้และการฝึกปฏิบัติจริง เนื่องจากการให้คำปรึกษาที่ดีต้องบูรณาการระหว่างความรู้และทักษะอย่างลงตัว การสาธิตจะช่วยให้เข้าใจกระบวนการและทักษะการให้ปรึกษาได้อย่างรวดเร็ว กระบวนการอภิปรายและสร้างเสริมการมีส่วนร่วมในหลักสูตรนี้จะช่วยให้เกิดการระดมความคิดและนำประสบการณ์ชีวิตมาช่วยเติมองค์ความรู้สำหรับการให้คำปรึกษา

แผนการสอนแต่ละหัวข้อประกอบด้วย วัตถุประสงค์ กิจกรรม สื่อการเรียนรู้ และการประเมินผล วิทยากรควรศึกษาและทำความเข้าใจแผนการสอนอย่างละเอียด ควรศึกษาสื่อการเรียนรู้ก่อนนำไปถ่ายทอดจริง ทั้งนี้ ควรให้ความสำคัญกับกระบวนการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ คณะทำงานได้เขียนวิธีการและคำอธิบายสำหรับกิจกรรมย่อยไว้โดยละเอียดสำหรับเป็นแนวทางให้วิทยากรสามารถนำไปใช้ได้โดยง่าย อย่างไรก็ตาม วิทยากรแต่ละท่านสามารถปรับกระบวนการเรียนรู้ให้เข้ากับแนวทางของตนเอง และลักษณะของผู้เข้ารับการอบรม โดยยึดโครงร่างและวัตถุประสงค์ของกิจกรรมตามแผนการสอนนี้ ผู้ให้คำปรึกษาเป็น ผู้มีจิตอาสา แม้ว่าส่วนใหญ่จะไม่มีพื้นฐานการให้คำปรึกษามาก่อน แต่มีประสบการณ์ชีวิตวิทยากรสามารถสร้างทัศนคติที่ดีกับการให้คำปรึกษา พัฒนาทักษะการให้คำปรึกษา และช่วยให้ผู้ให้คำปรึกษาดึงประสบการณ์ชีวิตมาช่วยเหลือผู้รับคำปรึกษาได้อย่างลงตัว

อย่างไรก็ตาม การฝึกอบรมตามหลักสูตรนี้มีเวลาเพียง 2 วัน แต่ผู้ให้คำปรึกษาจำเป็นต้องฝึกปฏิบัติและมีกระบวนการเรียนรู้นอกหลักสูตรเพื่อเพิ่มพูนทักษะการให้คำปรึกษาต่อไป

ข้อมูลทั่วไปของหลักสูตรการให้คำปรึกษาขั้นพื้นฐาน

วัตถุประสงค์ เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมสามารถ

1. ระบุบทบาทและคุณค่าของคลินิกจิตสังคมที่มีต่อสังคม
2. เข้าใจ ยอมรับตนเองและความแตกต่างระหว่างเพื่อนมนุษย์
3. รู้เท่าทันและสามารถจัดการกับอคติของตนเองที่จะเป็นอุปสรรคต่อการให้คำปรึกษาได้เหมาะสม
4. ระบุเป้าหมาย หลักการ กระบวนการและขั้นตอนของการให้คำปรึกษาได้อย่างถูกต้อง
5. ระบุลักษณะและประโยชน์ของเทคนิคในการให้คำปรึกษา และสามารถเลือกใช้เทคนิคได้อย่างเหมาะสม
6. อธิบายระบบการบริการคลินิกจิตสังคมของศาลอาญาแผนที่นำทางการให้คำปรึกษาและ Case formulation ได้พอสังเขป
7. ตระหนักความสำคัญของการบันทึกข้อมูลบริการ และระบุแนวทางการส่งต่อกับระบบบริการสาธารณสุขได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม
8. สามารถฝึกปฏิบัติการให้คำปรึกษารายบุคคลได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

ระยะเวลาฝึกอบรม 2 วัน

หัวข้อวิชา ประกอบด้วย

หัวข้อที่ 1 บทบาทและคุณค่าของคลินิกจิตสังคม

หัวข้อที่ 2 ทัศนคติและจริยธรรมของผู้ให้คำปรึกษา

หัวข้อที่ 3 กระบวนการให้คำปรึกษาและสาธิตการให้คำปรึกษา

หัวข้อที่ 4 ฝึกปฏิบัติการให้คำปรึกษาครั้งที่ 1 : กรณีตนเอง

หัวข้อที่ 5 ระบบบริการคลินิกจิตสังคม แผนที่นำทาง (Roadmap) การให้คำปรึกษา และ Case formulation

หัวข้อที่ 6 ฝึกปฏิบัติการให้คำปรึกษาครั้งที่ 2 : กรณีศึกษา (เน้นการสำรวจปัญหา)

หัวข้อที่ 7 ฝึกปฏิบัติการให้คำปรึกษาครั้งที่ 3 : กรณีศึกษา (เน้นการแก้ปัญหา)

หัวข้อที่ 8 แลกเปลี่ยนเรียนรู้และประเมินผล

ตารางการฝึกอบรม

เวลา / วัน	9.00 - 10.15 น.	10.30 - 12.00 น.	13.00 - 14.45 น.	15.00 - 16.00 น.
1	หัวข้อที่ 1 บทบาทและคุณค่าของคลินิกจิตสังคม	หัวข้อที่ 2 ทัศนคติและจริยธรรมของผู้ให้คำปรึกษา	หัวข้อที่ 3 กระบวนการให้คำปรึกษาและสาธิตการให้คำปรึกษา	หัวข้อที่ 4 ฝึกปฏิบัติการให้คำปรึกษาครั้งที่ 1: กรณีตนเอง
เวลา / วัน	**9.00 - 10.30 น.**	**10.45 - 12.00 น.**	**13.00 - 14.45 น.**	**15.00 - 16.00 น.**
2	หัวข้อที่ 5 ระบบบริการคลินิกจิตสังคม แผนที่นำทาง (Roadmap) การให้คำปรึกษาและ Case formulation	หัวข้อที่ 6 ฝึกปฏิบัติการให้คำปรึกษาครั้งที่ 2 : กรณีศึกษา (เน้นการสำรวจปัญหา)	หัวข้อที่ 7 ฝึกปฏิบัติการให้คำปรึกษาครั้งที่ 3 : กรณีศึกษา (เน้นการแก้ไขปัญหา)	หัวข้อที่ 8 แลกเปลี่ยนเรียนรู้และประเมินผล

หัวข้อที่ 1

บทบาทและคุณค่าของคลินิกจิตสังคม

วัตถุประสงค์ เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมสามารถ

1. ระบุความหมายของคลินิกจิตสังคมในระบบศาลได้อย่างถูกต้อง
2. ระบุบทบาทและคุณค่าของคลินิกจิตสังคมที่มีต่อสังคมได้อย่างถูกต้อง
3. ระบุความเชื่อมโยงของกฎหมายอาญาที่เกี่ยวข้องที่ศาลจะส่งผู้ต้องหาหรือจำเลยเข้ารับบริการคลินิกจิตสังคมได้พอสังเขป
4. ระบุขอบเขตการให้บริการของคลินิกจิตสังคมที่เหมาะสมได้

ระยะเวลา 1 ชั่วโมง 15 นาที

เนื้อหา

1. ความหมายของคลินิกจิตสังคมในระบบศาล

คลินิกจิตสังคม เป็นคลินิกที่ให้คำปรึกษาด้านจิตสังคมแก่ผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา โดยมีเป้าหมายระยะสั้น เพื่อแก้ไขปัญหาในระยะวิกฤต จัดการกับภาวะความตึงเครียดด้านอารมณ์จิตใจ แสวงหาทางเลือกที่ดีที่สุดในการแก้ปัญหาที่กำลังเผชิญอยู่ ลดการหนีคดีหรือหนีประกันระหว่างดำเนินคดี และมีเป้าหมายระยะยาวเพื่อให้ผู้รับคำปรึกษามีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมไปในทางบวก มีการดำเนินชีวิตที่ดีขึ้น และไม่ก่อคดีซ้ำ

ความแตกต่างระหว่างคลินิกจิตสังคมในระบบศาลกับการคุมประพฤติของสำนักงานคุมประพฤติ

การให้คำปรึกษาของสำนักงานคุมประพฤติเป็นการให้คำปรึกษาจำนวนมากพร้อมกันตามโปรแกรมการฟื้นฟูของสำนักงานคุมประพฤติ ขณะที่การให้คำปรึกษาของคลินิกจิตสังคมในระบบศาล เป็นการให้คำปรึกษารายบุคคล ตัวต่อตัว รวมถึงการให้คำปรึกษาครอบครัวมีระยะเวลาในการพูดคุยนานกว่า ซึ่งจะทำให้เข้าใจปัญหาได้ตรงประเด็น ช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาแสวงหาทางเลือกสร้างแรงจูงใจในการปรับเปลี่ยนความคิดและพฤติกรรม รวมทั้งมีทางออกสำหรับปัญหาชีวิต

ความแตกต่างของผู้ให้คำปรึกษาของคลินิกจิตสังคมกับผู้ประนีประนอมในระบบศาล

ผู้ประนีประนอมประจำศาล หรือผู้ไกล่เกลี่ย คือ บุคคลที่ศาลแต่งตั้งให้เป็นผู้ประนีประนอมประจำศาล ซึ่งต้องผ่านการอบรมการไกล่เกลี่ย เป็นผู้ที่ต้องรับฟังปัญหา วัตถุประสงค์และบริบทของคู่ความแต่ละฝ่าย ให้การช่วยเหลือแก่คู่ความเพื่อให้ข้อพิพาททั้งหลายยุติลงอย่าง

ฉันมิตรมีความเป็นธรรมและเป็นไปตามกฎหมาย ซึ่งจะมีความแตกต่างจากการให้คำปรึกษาในคลินิกจิตสังคมที่จะมุ่งเน้นการรับฟังปัญหาและบริบทของผู้รับคำปรึกษาซึ่งเป็นผู้ต้องหาหรือจำเลยที่กระทำความผิดทางอาญาและช่วยให้เกิดการพัฒนาตนเองปรับเปลี่ยนความคิดและพฤติกรรมไปในทางบวก และป้องกันการก่อคดีซ้ำ

2. บทบาทและคุณค่าของคลินิกจิตสังคม

คลินิกจิตสังคมมีบทบาทสำคัญในการฟื้นฟูผู้กระทำความผิดให้เป็นคนดีของสังคม การลงโทษเพียงอย่างเดียว อาจไม่ทำให้เกิดการสำนึกในการกระทำผิด ตระหนักรู้และเข้าใจปัญหาตลอดจนมีแนวทางในการดำเนินชีวิตเพื่อไม่ให้ก่อคดีซ้ำ ดังนั้นกระบวนการฟื้นฟูของคลินิกจิตสังคมผ่านการให้คำปรึกษาจึงเป็นแนวทางที่จะช่วยให้ผู้กระทำผิดเข้าใจปัญหาและเชื่อมโยงกับสาเหตุของการก่อคดี รวมทั้งหาแนวทางจัดการกับปัญหาซึ่งเป็นแนวทางที่จะปฏิบัติได้จริง นำไปสู่การแก้ปัญหาที่ตรงจุดและไม่ก่อคดีซ้ำ ผู้ให้คำปรึกษามีหน้าที่สำรวจและช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาทำความเข้าใจปัญหา ค้นหาศักยภาพและคุณค่าของผู้รับคำปรึกษา โดยไม่ด่วนตัดสิน อีกทั้งยังช่วยชี้ให้เห็นถึงโอกาสในการพัฒนาตนเอง คลินิกจิตสังคมจึงเป็นกลไกหนึ่งที่ช่วยฟื้นฟูสังคมด้วยการช่วยคืนคนดีของสังคม

3. กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานคลินิกจิตสังคม

คลินิกจิตสังคมในระบบศาลจัดตั้งขึ้นจากการกำหนดเงื่อนไขการปล่อยชั่วคราว โดยกรณีชั้นสอบสวนศาลใช้อำนาจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 108 วรรคท้าย ส่วนชั้นหลังมีคำพิพากษา ศาลใช้อำนาจตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 56 ที่เปิดโอกาสให้ผู้กระทำความผิดทางอาญาที่โทษไม่ร้ายแรงสามารถรอการกำหนดโทษ/รอการลงโทษได้ และกำหนดเงื่อนไขเพื่อควบคุมความประพฤติ

3.1 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 108

กล่าวถึง การปล่อยชั่วคราว ซึ่งหมายถึง การอนุญาตให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยพ้นจากการควบคุมของเจ้าพนักงานหรือศาลตามระยะเวลาที่กำหนด เพื่อไม่ให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ถูกควบคุมหรือขังก่อนการตัดสินเป็นเวลานานเกินความจำเป็นความว่า

ในการวินิจฉัยคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวต้องพิจารณาข้อเหล่านี้ประกอบ

(1) ความหนักเบาแห่งข้อหา

(2) พยานหลักฐานที่ปรากฏแล้วมีเพียงใด

(3) พฤติการณ์ต่าง ๆ แห่งคดีเป็นอย่างไร

(4) เชื่อถือผู้ร้องขอประกันหรือหลักประกันได้เพียงใด

(5) ผู้ต้องหาหรือจำเลยน่าจะหลบหนีหรือไม่

(6) ภัยอันตรายหรือความเสียหายที่จะเกิดจากการปล่อยชั่วคราวมีเพียงใดหรือไม่

(7) ในกรณีที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยต้องขังตามหมายศาล ถ้ามีคำคัดค้านของพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ โจทก์ หรือผู้เสียหาย แล้วแต่กรณี ศาลพึงรับประกอบการวินิจฉัยได้ เพื่อประโยชน์ในการดำเนินการตามวรรคหนึ่ง เจ้าพนักงานซึ่งมีอำนาจสั่งให้ปล่อยชั่วคราวหรือศาลอาจรับฟังข้อเท็จจริง รายงานหรือความเห็นของเจ้าพนักงานซึ่งกฎหมายกำหนดให้มีอำนาจหน้าที่ที่เกี่ยวกับการนั้นเพื่อประกอบการพิจารณาสั่งคำร้องด้วยก็ได้

ในการอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวเจ้าพนักงานซึ่งมีอำนาจสั่งให้ปล่อยชั่วคราวหรือศาลจะกำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับที่อยู่หรือเงื่อนไขอื่นใดให้ผู้ถูกปล่อยชั่วคราวปฏิบัติ หรือในกรณีที่ผู้นั้นยินยอมจะสั่งให้ใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์หรืออุปกรณ์อื่นใดที่สามารถใช้ตรวจสอบหรือจำกัดการเดินทางของผู้ถูกปล่อยชั่วคราวก็ได้ ทั้งนี้เพื่อป้องกันการหลบหนี หรือภัยอันตราย หรือความเสียหายที่อาจเกิดขึ้น แต่ถ้าผู้ถูกปล่อยชั่วคราวมีอายุไม่ถึงสิบแปดปีบริบูรณ์ แม้ผู้นั้นยินยอมจะสั่งให้ใช้อุปกรณ์ดังกล่าวได้ต่อเมื่อผู้นั้นมีพฤติการณ์ที่อาจเป็นภัยต่อบุคคลอื่นอย่างร้ายแรง หรือมีเหตุสมควรประการอื่น

3.2 ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 56

ผู้ใดกระทำความผิดซึ่งมีโทษจำคุกหรือปรับและในคดีนั้นศาลจะลงโทษจำคุกไม่เกินห้าปี ไม่ว่าจะลงโทษปรับด้วยหรือไม่ก็ตามหรือลงโทษปรับ ถ้าปรากฏว่าผู้นั้น

(1) ไม่เคยรับโทษจำคุกมาก่อน หรือ

(2) เคยรับโทษจำคุกมาก่อนแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษหรือเป็นโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือ

(3) เคยรับโทษจำคุกมาก่อนแต่พ้นโทษจำคุกมาแล้วเกินกว่าห้าปี แล้วมากระทำความผิดอีก โดยความผิดในครั้งหลังเป็นความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

และเมื่อศาลได้คำนึงถึงอายุ ประวัติ ความประพฤติ สติปัญญา การศึกษาอบรม สุขภาพ ภาวะแห่งจิต นิสัย อาชีพ และสิ่งแวดล้อมของผู้นั้นหรือสภาพความผิด หรือการรู้สึกความผิดและพยายามบรรเทาผลร้ายที่เกิดขึ้นหรือเหตุอื่นอันควรปรานีแล้ว ศาลจะพิพากษาว่าผู้นั้นมีความผิดแต่รอการกำหนดโทษหรือกำหนดโทษแต่รอการลงโทษไว้ ไม่ว่าจะเป็นโทษจำคุกหรือปรับอย่างหนึ่งอย่างใดหรือทั้งสองอย่างเพื่อให้โอกาสกลับตัวภายในระยะเวลาที่ศาลจะได้กำหนดแต่ต้องไม่เกินห้าปีนับแต่วันที่ศาลพิพากษา โดยจะกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุมความประพฤติของผู้นั้นด้วยหรือไม่ก็ได้ เงื่อนไขเพื่อคุมความประพฤติของผู้กระทำความผิดตามวรรคหนึ่ง ศาลอาจกำหนดข้อเดียวหรือหลายข้อตามควรแก่กรณีได้ ดังต่อไปนี้

(1) ให้ไปรายงานตัวต่อเจ้าพนักงานที่ศาลระบุไว้เป็นครั้งคราว เพื่อเจ้าพนักงานจะได้สอบถาม แนะนำ ช่วยเหลือ หรือตักเตือนตามที่เห็นสมควร ในเรื่องความประพฤติและการประกอบอาชีพ หรือจัดให้กระทำกิจกรรมบริการสังคมหรือสาธารณประโยชน์

(2) ให้ฝึกหัดหรือทำงานอาชีพอันเป็นกิจจะลักษณะ

(3) ให้ละเว้นการคบหาสมาคมหรือการประพฤติใดอันอาจนำไปสู่การกระทำความผิดในทำนองเดียวกันอีก

(4) ให้ไปรับการบำบัดรักษาการติดยาเสพติดให้โทษ ความบกพร่องทางร่างกายหรือจิตใจ หรือความเจ็บป่วยอย่างอื่น ณ สถานที่และตามระยะเวลาที่ศาลกำหนด

(5) ให้เข้ารับการฝึกอบรม ณ สถานที่และตามระยะเวลาที่ศาลกำหนด

(6) ห้ามออกนอกสถานที่อยู่อาศัย หรือห้ามเข้าในสถานที่ใดในระหว่างเวลาที่ศาลกำหนด ทั้งนี้จะใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์หรืออุปกรณ์อื่นใดที่สามารถใช้ตรวจสอบหรือจำกัดการเดินทางด้วยก็ได้

(7) ให้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนหรือเยียวยาความเสียหายโดยวิธีอื่นให้แก่ผู้เสียหายตามที่ผู้กระทำความผิดและผู้เสียหายตกลงกัน

(8) ให้แก้ไขฟื้นฟูหรือเยียวยาความเสียหายที่เกิดแก่ทรัพยากรธรรมชาติ หรือสิ่งแวดล้อม หรือชดใช้ค่าเสียหายเพื่อการดังกล่าว

(9) ให้ทำทัณฑ์บนโดยกำหนดจำนวนเงินตามที่ศาลเห็นสมควรว่าจะไม่ก่อเหตุร้าย หรือก่อให้เกิดภยันตรายแก่บุคคลอื่นหรือทรัพย์สิน

(10) เงื่อนไขอื่น ๆ ตามที่ศาลเห็นสมควรกำหนดเพื่อแก้ไข ฟื้นฟูหรือป้องกันมิให้ผู้กระทำความผิดกระทำหรือมีโอกาสกระทำความผิดขึ้นอีก หรือเงื่อนไขในการเยียวยาผู้เสียหายตามที่เห็นสมควร เงื่อนไขตามที่ศาลได้กำหนดตามความในวรรคสองนั้น ถ้าภายหลังความปรากฏแก่ศาลตามคำขอของผู้กระทำความผิด ผู้แทนโดยชอบธรรมของผู้นั้น ผู้อนุบาลของผู้นั้น พนักงานอัยการหรือเจ้าพนักงานว่าพฤติการณ์ที่เกี่ยวแก่การควบคุมความประพฤติของผู้กระทำความผิดได้เปลี่ยนแปลงไป เมื่อศาลเห็นสมควรศาลอาจแก้ไขเพิ่มเติมหรือเพิกถอนข้อหนึ่งข้อใดเสียก็ได้ หรือจะกำหนดเงื่อนไขข้อใดตามที่กล่าวในวรรคสองที่ศาลยังมิได้กำหนดไว้เพิ่มเติมขึ้นอีกก็ได้ หรือถ้ามีการกระทำผิดทัณฑ์บนให้นำบทบัญญัติมาตรา 47 มาใช้บังคับโดยอนุโลม

4. ขอบเขตการให้บริการของคลินิกจิตสังคม

4.1 ลักษณะของผู้รับคำปรึกษา

ผู้รับคำปรึกษามาได้จากหลายช่องทาง ดังนี้

- ผู้ต้องหาที่อยู่ระหว่างชั้นสอบสวนเมื่อศาลอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวโดยกำหนดเงื่อนไขให้รับคำปรึกษาด้านจิตสังคม

- จำเลยที่ศาลพิพากษาให้รอการกำหนดโทษหรือรอการลงโทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 56 และกำหนดเงื่อนไขให้เข้ารับคำปรึกษาด้านจิตสังคม

- บุคคลทั่วไปที่ยื่นขอเข้ารับคำปรึกษาด้านจิตสังคม

การกระทำความผิดของผู้รับคำปรึกษา

ส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิดต่าง ๆ ดังนี้

- กระทำความผิดเกี่ยวกับสารเสพติด เช่น เสพสารเสพติด ครอบครองสารเสพติด เสพสารเสพติดขณะขับขี่ยานพาหนะ และผู้กระทำผิดทางอาญาอื่นที่มีสาเหตุของการกระทำหรือมูลเหตุจูงใจที่เกี่ยวเนื่องกับสารเสพติด

- คดีความรุนแรงในครอบครัว ที่เป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาและความผิดตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 รวมทั้งผู้เสียหาย

- คดีความผิดเกี่ยวกับเพศที่เป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาและกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง เช่น พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ เป็นต้น

- กระทำความผิดอาญาฐานอื่น ซึ่งจำเป็นต้องได้รับความช่วยเหลือในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม

4.2 ลักษณะของผู้ให้คำปรึกษาที่พึงประสงค์

ผู้ให้คำปรึกษาของคลินิกจิตสังคมในระบบศาลมีลักษณะดังนี้

- ได้รับการคัดเลือกและแต่งตั้งจากศาลอาญาได้รับการอบรมการให้คำปรึกษาจากหลักสูตรที่ได้รับการรับรองจากศาล

- มีจิตอาสา

- มีสุขภาพกายแข็งแรงและสุขภาพจิตปกติ

- ไม่มีภาวะสมองเสื่อม

บทบาทของผู้ให้คำปรึกษา

ผู้ให้คำปรึกษา มีบทบาทหลัก 3 บทบาท ได้แก่

1) Facilitator คือ ผู้เอื้ออำนวยให้เกิดการเรียนรู้ สนับสนุนให้เกิดความตระหนัก ความเข้าใจตนเอง

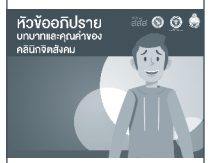
2) Life-coach คือ ผู้ที่สร้างแรงบันดาลใจช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาเลือกเส้นทางเดินชีวิตที่มีเป้าหมาย เป็นไปได้และนำไปสู่ความสำเร็จ

3) Psychoeducator คือ ผู้ที่ให้ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับสุขภาพจิต

ทั้งนี้ ผู้ให้คำปรึกษาไม่ใช่ผู้พิพากษาจึงไม่ได้มีหน้าที่ในการตัดสินเกี่ยวกับคดีและไม่ใช่แพทย์หรือผู้รักษา แต่สามารถให้ความรู้เกี่ยวกับสุขภาพจิตเบื้องต้นได้ ผู้ให้คำปรึกษาต้องเตือนตนเองให้ปฏิบัติตนตามบทบาทของผู้ให้คำปรึกษาและไม่ล้ำเส้นหรือสำคัญตนผิดในสิ่งที่ไม่ใช่บทบาทของตน

กิจกรรม/รูปแบบการเรียนรู้ในห้องเรียน

เวลา	กิจกรรม	คำอธิบาย	สื่อการเรียนรู้
9.00 -9.15 (15 นาที)	1. วิทยากรสร้างสัมพันธภาพกับผู้เข้ารับการอบรม โดยแนะนำตัว สุ่มผู้เข้ารับการอบรมที่เป็นตัวแทนที่มีลักษณะต่างกัน เช่น เพศ อายุ ประมาณ 5 คน ให้ผู้เข้ารับการอบรมแนะนำตัวเอง ภูมิหลังสั้น ๆ บทบาทหน้าที่ในการปฏิบัติงานกับศาลในอดีตและปัจจุบัน ความเข้าใจบทบาทของคลินิกจิตสังคมและบทบาทของผู้ให้คำปรึกษา	เพื่อสำรวจภูมิหลัง ทัศนคติ และ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับคลินิกจิตสังคม รวมทั้งการทำหน้าที่ผู้ให้คำปรึกษาของผู้เข้ารับการอบรม วิทยากรเน้นสร้างสัมพันธภาพ สรุปประเด็นสำคัญ และทัศนคติเชิงบวกจากการสุ่มถาม	-
9.15 - 9.30 (15 นาที)	2.แนะนำให้ผู้เข้ารับการอบรมตั้งใจดูวีดิทัศน์ และจะให้อภิปรายตามประเด็นที่กำหนด จากนั้นวิทยากรเปิดวีดิทัศน์ “บทบาทและคุณค่าของคลินิกจิตสังคม”	เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทและคุณค่าของคลินิกจิตสังคม	วีดิทัศน์ “บทบาทและคุณค่าของคลินิกจิตสังคม”
9.30 - 10.00 (30 นาที)	3. วิทยากรสุ่มถามและสรุปประเด็นจากคำถามทีละคำถาม โดยใช้ PowerPoint “หัวข้ออภิปรายบทบาทและคุณค่าของคลินิกจิตสังคม” ประกอบการอภิปราย ดังนี้ - ผู้ต้องหาหรือจำเลยประเภทใดที่ควรจะได้รับโอกาสบริการคลินิกจิตสังคม - มีกฎหมายอะไรบ้างที่ศาลสามารถดำเนินการเพื่อให้มีผู้รับบริการในคลินิกจิตสังคม	เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมได้ประมวลข้อมูลจากการดูวีดิทัศน์เกี่ยวกับคลินิกจิตสังคม นำข้อมูลดังกล่าวมาอภิปรายและสรุปเป็นประเด็นสำคัญ ให้วิทยากรถามผู้เข้ารับการอบรมและอภิปรายทีละคำถาม เริ่มจากลักษณะของผู้กระทำผิดกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ทัศนคติต่อกระบวนการของคลินิกจิตสังคม บทบาทและคุณค่าของคลินิกจิตสังคม	PowerPoint “หัวข้ออภิปรายบทบาทและคุณค่าของคลินิกจิตสังคม”

เวลา	กิจกรรม	คำอธิบาย	สื่อการเรียนรู้
	- ท่านมีความเห็นอย่างไรต่อการให้โอกาสจำเลยในการแก้ไขปรับปรุงตัวแทนการจำคุก - คลินิกจิตสังคมน่าจะมีลักษณะที่แตกต่างจากการรายงานตัวต่อพนักงานคุมประพฤติอย่างไรบ้าง - การมีคลินิกจิตสังคมจะช่วยให้สังคมได้ประโยชน์อะไรที่แตกต่างไปจากการดำเนินการตามกระบวนการยุติธรรมปกติ		-
10.00 - 10.15 (15 นาที)	4. วิทยากรบรรยายสรุปหัวข้อ “บทบาทและคุณค่าของคลินิกจิตสังคม” โดยใช้ PowerPoint ประกอบ	เพื่อสรุปประเด็นสำคัญของหัวข้อนี้ตามวัตถุประสงค์	PowerPoint “บทบาทและคุณค่าของคลินิกจิตสังคม”

การประเมินผลการเรียนรู้

จากการสังเกตการมีส่วนร่วมในกิจกรรม ความสอดคล้องของเนื้อหาที่อภิปรายกับวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้

หัวข้อที่ 2

ทัศนคติและจริยธรรมของผู้ให้คำปรึกษา

วัตถุประสงค์ เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมสามารถ

1. ตระหนักรู้อคติของตนเอง ความสำคัญของทัศนคติยอมรับและเข้าใจตนเองและผู้อื่นได้อย่างไม่มีเงื่อนไข
2. พัฒนาทัศนคติของตนเองในการยอมรับไม่ตัดสินตนเองและผู้อื่นด้วยอคติ
3. ระบุจริยธรรมการให้คำปรึกษาได้อย่างถูกต้อง
4. ระบุบทบาทของผู้ให้คำปรึกษาได้อย่างถูกต้อง

ระยะเวลา 1 ชั่วโมง 30 นาที

เนื้อหา

1. ทัศนคติการยอมรับ การเข้าใจตนเองและผู้อื่น

1) มนุษย์ทุกคนล้วนมีความแตกต่างในที่มาที่ไป

เริ่มจากพัฒนาตัวตนตั้งแต่อยู่ในครรภ์มารดา การอบรมบ่มเพาะจากครอบครัว สถานศึกษา ชุมชนและสังคม ทำให้มนุษย์เกิดการเรียนรู้จนตกผลึกเป็นประสบการณ์ที่แตกต่างกัน แต่สิ่งที่มนุษย์มีเหมือนกันคือศักยภาพในตนเอง มนุษย์ล้วนแต่มีความปรารถนาดีต่อตนเอง ต้องการความรัก การยอมรับ ความเป็นส่วนหนึ่งของสังคม พฤติกรรมที่แสดงออกอาจเกิดจากการเรียนรู้และประสบการณ์ในอดีตที่เป็นไปเพื่อความอยู่รอด เช่น การมีพฤติกรรมเสพติด การก่อคดี ทั้งนี้ ความเชื่อมั่นในศักยภาพของมนุษย์จะเป็นแรงผลักดันให้มนุษย์เกิดการตระหนักรู้ถึงศักยภาพของตน และพร้อมจะเปลี่ยนแปลงไปสู่ทางที่ดี

2) อคติเกิดขึ้นได้อย่างไร

อคติเกิดขึ้นได้จากการตีความและตัดสินอย่างอัตโนมัติขาดสติและการใคร่ครวญที่ถูกสั่งสมตามประสบการณ์ชีวิต การให้ความหมายประสบการณ์และสรุปตามความเข้าใจที่มีจำกัดของวุฒิภาวะ ค่านิยมและกฎเกณฑ์ของครอบครัวรวมทั้งกระบวนการหล่อหลอมทางสังคม

3) อคติ มีได้ 4 รูปแบบ ได้แก่

อคติเพราะรักใคร่กัน (ฉันทาคติ) เช่น ฟังเรื่องของผู้รับคำปรึกษาแล้วรู้สึกสงสารมากเกินไปจนมองไม่เห็นจุดอ่อนที่เป็นสาเหตุให้ไปกระทำผิด เช่น สงสารว่ายากจน ครอบครัวแตกแยก ทำให้ต้องใช้สารเสพติดหรือลักทรัพย์ ผู้ให้คำปรึกษาควรช่วยให้เกิดการสำรวจปัญหาเยียวยา และหาแนวทางแก้ปัญหาที่เหมาะสมและไม่ผิดกฎหมาย

อคติเพราะไม่ชอบกัน (โทสาคติ) เช่น ผู้รับคำปรึกษามีท่าทีต่อต้านหรือไม่ร่วมมือใน

ระยะแรก อาจเป็นเพราะไม่เข้าใจเหตุผลของการมารับคำปรึกษา ยังไม่ทราบว่าศาลให้โอกาสในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ผู้ให้คำปรึกษาต้องเปิดใจกว้าง พยายามทำความเข้าใจว่า ผู้รับคำปรึกษายังมีความรู้สึกโกรธจากการถูกจับกุม เครียดกับปัญหาที่รุมเร้า อีกทั้ง ผู้ให้คำปรึกษาต้องชัดเจนในบทบาทตนเอง เข้าใจเป้าหมายแต่ละระยะของการให้คำปรึกษา กระบวนการให้คำปรึกษา และตกลงบริการให้ชัดเจน

อคติเพราะรู้ไม่ถ่องแท้ (โมหาคติ) เช่น ผู้รับคำปรึกษาอาจมีพฤติกรรมคดีหรือลักษณะบางอย่างที่ไม่ตรงกับค่านิยมของผู้ให้คำปรึกษา อาจมีรอยสัก กลิ่นสุรา กลิ่นบุหรี่ แต่งกายไม่เรียบร้อย ท่าทีดูไม่อ่อนน้อม หรือดูไม่น่ารักในสายตาผู้ใหญ่ อาจทำให้ผู้ให้คำปรึกษาด่วนตัดสิน ผู้ให้คำปรึกษาต้องเปิดใจกว้างและรู้ทันอคติ พยายามทำความเข้าใจจากสิ่งที่เห็น เพื่อนำไปสู่การสำรวจปัญหา

อคติเพราะกลัวหรือเกรงใจ (ภยาคติ) เช่น กลัวผู้กระทำผิด ไม่กล้าสำรวจปัญหา คิดว่าผู้กระทำผิดมีอำนาจหรือมีความรู้มากกว่า ผู้ให้คำปรึกษาควรชัดเจนในบทบาทว่ามีหน้าที่ช่วยสำรวจปัญหา เพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรม และแก้ไขปัญหาชีวิตได้ดียิ่งขึ้น

4) ทัศนคติที่สำคัญในการปรึกษา

ได้แก่ การไม่ด่วนตัดสินผู้อื่นด้วยอคติ การเชื่อมั่นในศักยภาพของมนุษย์ และการยอมรับความเป็นมนุษย์ของแต่ละคนอย่างไม่มีเงื่อนไข ที่เกิดจากอคติของผู้ให้การปรึกษา

5) การรู้เท่าทันอารมณ์ของตนเอง

ความรู้สึกนึกคิดและค่านิยมของผู้ให้การปรึกษาด้วยการมีสติ การตระหนักรู้อารมณ์ที่เป็นปัจจุบันของตนเองจะช่วยให้ผู้ให้การปรึกษาละวางอคติของตนเองได้ และสามารถจดจ่อกับการติดตามการสื่อสารของผู้รับการปรึกษาจนสามารถเข้าใจที่มาและสาเหตุของพฤติกรรมที่สร้างปัญหาและเป็นที่มาของอคติของผู้ให้การปรึกษาได้

6) การยอมรับและไม่ตัดสินตนเองของผู้ให้การปรึกษามีความสำคัญ

เมื่อผู้ให้การปรึกษามีความเคยชินในการตัดสินตนเองแบบอัตโนมัติซึ่งล้วนเกิดจากการขาดความเข้าใจตนเอง ความเข้าใจผู้อื่นและความเข้าใจการเปลี่ยนแปลงของโลกภายนอกที่กระทบต่อโลกภายในของตนเองแล้ว ก็มีโอกาสที่จะตัดสินผู้อื่นอย่างอัตโนมัติด้วย

7) ผู้ให้การปรึกษาสามารถพัฒนาตนเองในการตระหนักรู้อคติของตนเองด้วยการฝึกสติ

เมื่อมีสติรู้เท่าทัน ก็จะเกิดปัญญาภายในสามารถละวางอคติที่เป็นอุปสรรคต่อการให้การปรึกษาได้ ยอมรับความเป็นปัจเจกบุคคลของผู้รับการปรึกษาด้วยความเข้าใจโดยไม่ตัดสิน การตระหนักรู้ดังกล่าวยังเป็นพื้นฐานที่สามารถช่วยให้ผู้รับการปรึกษาเข้าใจตนเอง ยอมรับตนเองและละวางอคติของตนเองได้ด้วย

8) การยอมรับอย่างไม่มีเงื่อนไขไม่ได้หมายถึงว่าผู้ให้การปรึกษาเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยกับพฤติกรรมและทัศนคติของผู้รับการปรึกษา ผู้ให้การปรึกษายังคงมีความคิดเห็นที่แตกต่างได้โดยยังมีสติและความเข้าใจเหตุและผล

2. จริยธรรมการให้คำปรึกษา

ผู้รับคำปรึกษาควรมีจริยธรรมการให้คำปรึกษาต่าง ๆ ดังนี้

1) การรักษาความลับ โดยผู้ให้คำปรึกษาต้องไม่นำเรื่องของผู้รับคำปรึกษาไปเปิดเผย

2) การใช้คำที่เหมาะสมและสุภาพในการให้คำปรึกษา

3) การให้คำปรึกษาในห้องที่มีความเป็นส่วนตัว

4) การประชุมเกี่ยวกับกรณีของผู้รับคำปรึกษาต้องมีความเป็นส่วนตัวไม่เป็นที่โล่งหรือที่สาธารณะ

5) การจัดเก็บข้อมูลเป็นระบบเป็นความลับและง่ายต่อการค้นหาข้อมูล

3. บทบาทของผู้ให้คำปรึกษา

บทบาทของผู้ให้คำปรึกษา มีบทบาทหลัก 3 บทบาท ได้แก่

1) Facilitator คือ ผู้เอื้ออำนวยให้เกิดการเรียนรู้ สนับสนุนให้เกิดความตระหนัก ความเข้าใจตนเอง เปิดโอกาสให้ผู้รับคำปรึกษาสำรวจตนเองทั้งด้านบวกและด้านลบ อะไรที่เป็นสาเหตุของพฤติกรรมต่าง ๆ อารมณ์ ความรู้สึกนึกคิด ค่านิยม ความคาดหวังต่อตนเองและผู้อื่น อะไรที่ทำให้ผิดหวังซึ่งเชื่อมโยงกับการก่อคดี ความปรารถนาลึก ๆ ในจิตใจ เช่น ความรัก การยอมรับ เสรีภาพในการคิด การตัดสินใจ อยากได้ความรู้สึกที่มั่นคง ปลอดภัย เพื่อให้เกิดการพัฒนาตนเองต่อไป การเป็นผู้เอื้ออำนวยต้องไม่เป็นผู้ที่สั่งสอน แต่ต้องเป็นผู้ฟังที่ดี มีการถามที่ทำให้ผู้ฟังรู้สึกว่ามีพลังชีวิตและรู้สึกว่าตนเองมีคุณค่า

2) Life-coach คือ ผู้ที่สร้างแรงบันดาลใจ มีการถามเพื่อให้คิด เลือกเส้นทางเดินชีวิตที่เจาะจง มีเป้าหมายในการดำเนินชีวิตเป็นไปได้ และนำไปสู่ความสำเร็จ เมื่อผู้รับคำปรึกษาเกิดความผิดพลาด ท้อถอย ผู้ให้คำปรึกษาควรให้กำลังใจ เป็นที่ปรึกษา แนะนำเทคนิค วิธีการแก้ปัญหา ประคับประคองและผลักดันให้สู่จุดหมาย

3) Psychoeducator คือ ผู้ที่ให้ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับสุขภาพจิต สามารถคัดกรองและประเมินปัญหาสุขภาพจิต ให้ความช่วยเหลือผู้ที่มีปัญหาสุขภาพจิตเบื้องต้น หากมีอาการรุนแรง เช่น โรคจิต โรคซึมเศร้า ความคิดฆ่าตัวตาย อาการถอนสุรารุนแรง สามารถแนะนำส่งต่อสถานพยาบาลเพื่อบำบัดได้ สามารถถ่ายทอดและอธิบายเรื่องอาการต่างๆ เพื่อให้ผู้รับคำปรึกษาและญาติมีความเข้าใจได้

สิ่งที่ไม่ใช่บทบาทของผู้ให้คำปรึกษา

1) ผู้ให้คำปรึกษาไม่ใช่ผู้พิพากษา จึงไม่ได้มีหน้าที่ในการตัดสินเกี่ยวกับคดี แต่มีหน้าที่ช่วยเหลือผู้รับคำปรึกษาให้ปฏิบัติตามคำสั่งของศาล เห็นความสำคัญของการเปลี่ยนแปลงตนเอง และแก้ไขปัญหาอย่างจริงจัง

2) ผู้ให้คำปรึกษาไม่ใช่แพทย์หรือผู้รักษา แต่สามารถให้ความรู้เกี่ยวกับสุขภาพจิตเบื้องต้นได้เมื่อพบว่าผู้รับคำปรึกษามีปัญหาสุขภาพจิตที่จำเป็นต้องได้รับการบำบัดรักษา สามารถส่งผู้รับคำปรึกษาเพื่อพบบุคลากรทางการแพทย์ตามสิทธิการรักษาของผู้รับคำปรึกษา

ผู้ให้คำปรึกษาต้องเตือนตนเองให้ปฏิบัติตนตามบทบาทของผู้ให้คำปรึกษา และไม่ล้ำเส้นหรือสำคัญตนผิดในสิ่งที่ไม่ใช่บทบาทของตน

กิจกรรม/รูปแบบการเรียนรู้ในห้องเรียน

เวลา	กิจกรรม	คำอธิบาย	สื่อการเรียนรู้
10.30 -10.45 (15 นาที)	1. วิทยากรนำผู้เข้ารับการอบรมสำรวจตนเอง โดยการทำสมาธิสำรวจความคาดหวังของตนเองที่มีต่อการเป็นผู้ให้คำปรึกษา โดยตั้งคำถามทีละคำถามดังนี้ ต้องการให้ตนเองเป็นอย่างไร มีแรงบันดาลใจสำหรับการเป็นผู้ให้คำปรึกษาอย่างไร ความสุขของการเป็นผู้ให้คำปรึกษาคืออะไร ต้องการเห็นผู้รับคำปรึกษาเป็นอย่างไร มุมมองของตนเองเกี่ยวกับภาพของผู้ให้คำปรึกษาที่ดีเป็นอย่างไร คาดหวังอะไรจากการอบรมครั้งนี้ จากนั้น วิทยากรให้ผู้เข้ารับการอบรมแบ่งปันประสบการณ์และสรุปประเด็นสำคัญที่ตรงกับวัตถุประสงค์และเนื้อหา	เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมได้สำรวจความตั้งใจและแรงบันดาลใจของตนเองในการมาเป็นผู้ให้คำปรึกษา และช่วยให้ผู้เข้ารับการอบรมได้ทบทวนเป้าหมายของการพัฒนาตนเอง วิทยากรจะต้องสร้างบรรยากาศของความสงบ ให้เวลาผู้เข้ารับการอบรมได้อยู่กับตนเอง และสำรวจตนเองอย่างจริงจัง อาจให้เวลาอย่างน้อย 2-3 นาที ชี้ชวนให้ผู้เข้ารับการอบรมได้ถามคำถามกับตนเองด้วยคำถามที่วิทยากรถาม เมื่อวิทยากรให้ผู้เข้ารับการอบรมแบ่งปันประสบการณ์ วิทยากรต้องขมวดประเด็นสำคัญของการพัฒนาตนเองในบทบาทผู้ให้คำปรึกษา กระตุ้นความรู้สึกเชิงบวก และแรงบันดาลใจของผู้เข้ารับการอบรม ให้ผู้เข้ารับการอบรมเห็นคุณค่าของการเป็นผู้ให้คำปรึกษา	-

เวลา	กิจกรรม	คำอธิบาย	สื่อการเรียนรู้
10.45 -11.00 (15 นาที)	2. ให้ผู้เข้ารับการอบรมทบทวนข้อดีหรือจุดเด่นของตนเอง ให้เวลาประมาณ 2-3 นาที จากนั้นให้จับคู่บอกข้อดีหรือจุดเด่นกับเพื่อนอย่างน้อยคนละ 3 ข้อ และให้โอกาสขอบคุณเพื่อนที่แบ่งปันสิ่งดี ๆ ให้เวลาครั้งละ 2 นาที สลับเวียนอีก 2-3 ครั้ง (ประมาณตามเวลาที่เหมาะสม) 3. วิทยากรตั้งคำถามว่า - เมื่อได้พูดข้อดีหรือจุดเด่นของตนเองรู้สึกอย่างไรบ้าง - เมื่อได้ยินเพื่อนแนะนำตัวเองด้วยข้อดีหรือจุดเด่นรู้สึกอย่างไรบ้าง - เคยคิดมาก่อนหรือไม่ว่าทุกคนมีข้อดีหรือจุดเด่น - คนแต่ละคนมีความแตกต่างกันได้หรือไม่ - เชื่อหรือไม่ว่าทุกคนในโลกใบนี้ล้วนแต่มีข้อดีหรือจุดเด่นอยู่ในตัว - คิดว่าคนที่รู้กับคนไม่รู้ว่าตนเองมีข้อดีของตนเองจะมีพฤติกรรมต่างกันอย่างไรบ้าง - เคยเห็นข้อดีหรือจุดเด่นในตัวผู้ที่อยู่รอบข้างหรือไม่ - เมื่อมองเห็นข้อดีของเขาแล้วเกิดประสบการณ์ในใจที่แตกต่างจากเดิมหรือไม่ อย่างไร 4. วิทยากรสุ่มถามความคิดเห็นที่เหมือนกันและแตกต่างกันของผู้เข้ารับการอบรมทีละคำถาม สรุปความเห็นของผู้รับการอบรมเป็นระยะ	เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมได้มองเห็นและชื่นชมคุณค่าของเพื่อนมนุษย์ผ่านการชื่นชมผู้เข้ารับการอบรมด้วยกัน วิทยากรจะใช้จุดนี้เชื่อมโยงมาถึงผู้รับคำปรึกษาซึ่งเป็นผู้กระทำผิดและก่อคดีชี้ให้เห็นมุมมองอีกมุมหนึ่งว่า ผู้รับคำปรึกษาก็อาจมีศักยภาพหรือคุณค่าในตนเองซึ่งอาจไม่เคยค้นพบหรือเปิดเผยมาก่อน และหากผู้ให้คำปรึกษาช่วยเหลือให้ผู้รับคำปรึกษาเห็นศักยภาพและคุณค่าในตนเองจะช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาเกิดประสบการณ์เชิงบวกกับตนเองและพร้อมจะเปลี่ยนแปลงตนเองต่อไป ทั้งนี้ ท่าทีของวิทยากรที่ยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคลมีความสำคัญต่อการปรับทัศนคติของผู้เรียนให้ยอมรับความแตกต่างของเพื่อนมนุษย์	-

เวลา	กิจกรรม	คำอธิบาย	สื่อการเรียนรู้
11.00 -11.15 (15 นาที)	5. วิทยากรสุ่มถามผู้เข้ารับการอบรมเกี่ยวกับประสบการณ์ที่มีอคติทั้ง 4 รูปแบบ ได้แก่ อคติเพราะรักใคร่กัน อคติเพราะไม่ชอบกัน อคติเพราะรู้ไม่ถ่องแท้ อคติเพราะกลัวหรือเกรงใจ จากนั้นบรรยายสรุปโดยใช้ PowerPoint “ทัศนคติ การยอมรับ การเข้าใจตนเองและผู้อื่น” วิทยากรอาจยกตัวอย่างของอคติแต่ละแบบกรณีที่ผู้รับการอบรมยังไม่เข้าใจคำว่าอคติ	เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมทดลองได้สำรวจและรู้เท่าทันความรู้สึกนึกคิดของตนเองและวิทยากรบรรยายสรุป	PowerPoint “ทัศนคติ การยอมรับ การเข้าใจตนเองและผู้อื่น”
11.15-11.30 (15 นาที)	6. ให้ผู้เข้ารับการอบรมเล่าประสบการณ์ที่เคยไปขอคำปรึกษาจากผู้อื่นสั้น ๆ ให้ยกตัวอย่าง ลักษณะของผู้ให้คำปรึกษา ผลที่ได้ในระหว่างการได้รับคำปรึกษาและผลที่ตามมา วิทยากรสรุปประเด็นสำคัญ เพื่อเชื่อมโยงไปสู่ทัศนคติของผู้ให้คำปรึกษากับลักษณะของการปรึกษาจากกรณีตัวอย่าง	เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมเห็นตัวอย่างของการด่วนตัดสิน ชี้ให้เห็นผลกระทบ และชวนกันอภิปรายถึงสาเหตุของการด่วนตัดสิน เชื่อมโยงมาถึงการด่วนตัดสินผู้รับคำปรึกษาจากพฤติกรรมที่ก่อคดี หากผู้ให้คำปรึกษาด่วนตัดสิน ผู้รับคำปรึกษาจะไม่เปิดใจที่จะช่วยผู้รับคำปรึกษาค้นหาศักยภาพและคุณค่าที่มีอยู่ในตนเอง วิทยากรควรเน้นถามความรู้สึกของผู้เข้ารับการอบรมให้เวลาได้สำรวจความรู้สึกของตนเอง อย่าปล่อยให้ผู้เข้ารับการอบรมเล่าเรื่องนอกประเด็น	-
	7. วิทยากรเปิดวีดิทัศน์ “ตัดสินจิตรกร” หรือวีดิทัศน์อื่น ๆ ที่มีลักษณะคล้ายกัน คือกระตุ้นความรู้สึก ขัดแย้งภายในจิตใจ		วีดิทัศน์ “ตัดสินจิตรกร”

เวลา	กิจกรรม	คำอธิบาย	สื่อการเรียนรู้
	8. วิทยากรสอบถามความรู้สึกนึกคิดของผู้เข้ารับการอบรมกระตุ้นให้ผู้รับการอบรมแสดงความคิดเห็นอย่างทั่วถึงกรณีที่ผู้เข้ารับการอบรมมีความคิดเห็นคล้อยตามกัน เช่น เห็นใจจิตรกร รู้สึกไม่เป็นธรรม กรรมการรีบด่วนตัดสิน วิทยากรก็ตั้งคำถามให้สำรวจลึกลงไปด้วยคำถามแล้วคิดว่าการรีบด่วนตัดสินของกรรมการมีผลทางจิตใจต่อจิตรกรอย่างไร ผลที่เกิดขึ้นจากการด่วนตัดสินเป็นอย่างไร		-
	9. วิทยากรชวนผู้เข้ารับการอบรมคิดในอีกมุมหนึ่งด้วยการตั้งคำถามว่า “เพราะอะไรกรรมการจึงรีบด่วนตัดสิน” “ผิดหรือไม่ที่เขารีบด่วนตัดสิน “ตัดโอกาส” “แล้วจะดีกว่านี้ ถ้ากรรมการ....” วิทยากรค่อย ๆ ทยอยตั้งคำถามเพื่อให้เกิดการคิดอภิปรายอย่างรอบด้าน		-
11.30 -11.45 (15 นาที)	10. วิทยากรให้ดูวีดิทัศน์ “กราบรถกู” หลังจากนั้นวิทยากรสอบถามความรู้สึกของผู้รับการอบรมว่ารู้สึกอะไรบ้าง มีความคิดเห็นต่อการกระทำของน็อตอย่างไร คิดว่าน็อตเป็นคนอย่างไร ทำไมเขาจึงมีพฤติกรรมเช่นนั้น จากนั้นวิทยากรเล่าข้อมูลภูมิหลังของน็อตตามใบข้อมูล	วีดิทัศน์ “กราบรถกู” เป็นวีดิทัศน์เหตุการณ์จริงที่สามารถกระตุ้นความรู้สึกด้านลบของผู้ชมที่มีต่อน็อต และเกิดความคิดตัดสินน็อตทันทีโดยอัตโนมัติเป็นส่วนใหญ่ซึ่งจะทำให้กระตุ้นให้เกิดการอภิปรายแลกเปลี่ยนความรู้สึก ความคิดเห็นได้ดี	วีดิทัศน์ “กราบรถกู”

เวลา	กิจกรรม	คำอธิบาย	สื่อการเรียนรู้
		วิทยากรควรเน้นถามความรู้สึกและระวังการอภิปรายนอกประเด็น วิทยากรชวนผู้เข้ารับการอบรมทำความเข้าใจผู้กระทำผิดว่าการกระทำผิดเกิดจากสาเหตุใดได้บ้าง จะมีวิธีการฟื้นฟูผู้กระทำผิดอย่างไรไม่ให้กระทำผิดซ้ำ วิทยากรอาจใช้วีดิทัศน์อื่นเหตุการณ์กระทำผิดที่วิเคราะห์แล้วว่าสามารถกระตุ้นให้ผู้ชมเกิดทัศนคติด้านลบและด่วนตัดสินไปก่อน ทั้งนี้วิทยากรควรจะรู้ข้อมูลในอีกด้านหนึ่งของผู้กระทำผิดที่จะทำให้ผู้ชมเปลี่ยนความรู้สึกไปทางบวกได้บ้าง	ใบข้อมูล “ภูมิหลังของน็อต”
	11. วิทยากรเปิดประเด็นอภิปรายสอบถามความรู้สึกนึกคิดต่อผู้กระทำผิด ต่อเหยื่อ ต่อสังคม คิดว่าผู้กระทำผิด เหยื่อใครผิด ใครถูก แต่ละฝ่ายต้องการความช่วยเหลืออะไรบ้าง จากใคร วิทยากรทวนสาระสำคัญและกระตุ้นด้วยคำถามให้ผู้เรียนคิดหลาย ๆ มุม หลาย ๆ ด้าน		-

เวลา	กิจกรรม	คำอธิบาย	สื่อการเรียนรู้
11.45-12.00 (15 นาที)	12. วิทยากรเชื่อมโยงเข้ามาถึงบทบาทหน้าที่ของผู้ให้คำปรึกษา ชวนให้ใคร่ครวญโอกาสที่จะเกิดความรู้สึกนึกคิดในด้านด่วนตัดสิน (อคติ) ที่จะส่งผลต่อการให้คำปรึกษา เพื่อให้เกิดความตระหนักรู้ทัศนคติของตนเอง วิทยากรเปิดวีดิทัศน์ “ทัศนคติและจริยธรรมการให้คำปรึกษา” เพื่อสรุปภาพรวมของจริยธรรมการให้คำปรึกษา และบทบาทของผู้ให้คำปรึกษา	เพื่อสรุปสาระสำคัญเกี่ยวกับทัศนคติของผู้ให้คำปรึกษา ข้อสำคัญ คือ การไม่ด่วนตัดสินผู้รับคำปรึกษาจากพฤติกรรมที่ก่อคดีเพียงอย่างเดียว และให้ผู้เข้ารับการอบรมรู้จักตระหนักถึงความรู้สึกซึ่งอาจเป็นอคติที่ทำให้เกิดอุปสรรคในการให้คำปรึกษา	วีดิทัศน์ “ทัศนคติและจริยธรรมการให้คำปรึกษา”
	13. ให้ผู้เข้ารับการอบรมได้หลับตา อยู่ในความสงบ ทบทวนประสบการณ์ในอดีตที่เคยมีอคติ 4 รูปแบบ ได้แก่ อคติเพราะรักใคร่กัน อคติเพราะไม่ชอบกัน อคติเพราะรู้ไม่ถ่องแท้ และอคติเพราะกลัวหรือเกรงใจ ทีละเหตุการณ์ แล้วทำความรู้ตัวให้ชัดขึ้น ให้อภัยกับตนเองและเหตุการณ์ที่ผ่านมา ค่อย ๆ ลืมตา	เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมได้ทบทวนประสบการณ์ที่เคยมีอคติ ตระหนักรู้ถึงอคติ และให้อภัยตนเอง จะนำไปสู่การตระหนักรู้อคติ ซึ่งมีโอกาสเกิดขึ้นได้ในการปฏิบัติหน้าที่ผู้ให้คำปรึกษา	-
	14. วิทยากรให้ผู้เข้ารับการอบรมอยู่ในความสงบ และทบทวนสิ่งที่ได้เรียนรู้ด้วยตนเองครู่หนึ่ง จากนั้นขออาสาสมัคร 1- 2 คน สรุป วิทยากรสรุปเพิ่มเติมตามวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้	เพื่อสรุปประเด็นสำคัญของหัวข้อนี้ตามวัตถุประสงค์	-

การประเมินผลการเรียนรู้

จากการสังเกตการมีส่วนร่วมในกิจกรรม ความสอดคล้องของเนื้อหาที่อภิปรายกับวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้

ใบข้อมูล “ภูมิหลังของน็อต”

น็อตเติบโตในครอบครัวที่อบอุ่น ใกล้ชิดมารดาซึ่งเป็นคนเรียบร้อย อบรมสั่งสอนให้ลูกเป็นคนดี น็อตทำงานตั้งแต่เรียน รู้ว่าพ่อแม่ส่งเรียนโรงเรียนเอกชนที่มีชื่อเสียงเพื่อให้ตนมีสังคมดี ขณะที่พ่อแม่เงินเดือนข้าราชการ ฐานะปานกลาง หลังเรียนจบก็ทำงานหาเลี้ยงตนเอง ให้เงินพ่อแม่ มีความชอบมินิคูเปอร์ตั้งแต่เด็ก และเก็บเงินซื้อรถเอง วันเกิดเหตุจะรีบไปเป็นพิธีกรงานแต่งงานเพื่อน คู่กรณีขับรถปาดหน้าชนแล้วหนี ซึ่งทำให้เขาโกรธ ลืมตัว มีค่านิยมและความคาดหวังกับคนอื่นว่าเมื่อทำผิดต้องรับผิด จึงน็อตหลุด สติแตก ดังเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น หลังเกิดเหตุสำนึกผิดบำเพ็ญประโยชน์ด้วยการไปให้ความรู้กับเยาวชนเรื่องกรณีของตนเอง ให้ฝึกอดกลั้นไม่ใจร้อน วู่วาม

หัวข้อที่ 3

กระบวนการให้คำปรึกษา และสาธิตการให้คำปรึกษา

วัตถุประสงค์ เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมสามารถ

1. ระบุเป้าหมาย หลักการ กระบวนการและขั้นตอนการให้คำปรึกษาได้ถูกต้อง
2. ระบุลักษณะ และประโยชน์ของเทคนิคต่าง ๆ ในการให้คำปรึกษาและสามารถเลือกใช้อย่างเหมาะสม

ระยะเวลา 1 ชั่วโมง 45 นาที

เนื้อหา

1. เป้าหมายของการให้คำปรึกษาคลินิกจิตสังคมในระบบศาล

เป้าหมายสุดท้ายของการให้คำปรึกษา

ผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่ก่อคดีซ้ำสามารถจัดการกับความคิดแยกแยะถูกผิด อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ไม่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิดและเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ดีขึ้น

เป้าหมายระหว่างการให้คำปรึกษา

ปฏิบัติตามเงื่อนไขของการประกันตัวและปฏิบัติตามคำพิพากษา

2. หลักการของการให้คำปรึกษาทางจิตสังคม

1) ผู้ให้คำปรึกษาและผู้รับคำปรึกษามีการพูดคุยอย่างมีเป้าหมาย

2) เป็นการสื่อสารเชิงบวก เน้นสัมพันธภาพที่ดีระหว่างผู้ให้คำปรึกษาและผู้รับคำปรึกษา

3) เป็นการสื่อสารสองทาง เพื่อสร้างความเข้าใจที่ตรงกัน

4) การให้คำปรึกษาไม่ใช่การแนะแนว ไม่ใช่การแนะนำ ไม่ใช่การสั่งสอน ไม่ใช่การปลอบใจ ไม่ใช่การตัดสินถูกหรือผิด ผู้ให้คำปรึกษาไม่ทำตนเสมือนเป็นผู้พิพากษาหรือแพทย์ผู้รักษา

5) การให้คำปรึกษาเป็นการช่วยให้ผู้รับคำปรึกษามีแนวทางในการแก้ไขปัญหา

3. กระบวนการให้คำปรึกษา

เป็นกระบวนการที่ดำเนินการต่อเนื่อง แบ่งกระบวนการเป็น 5 ขั้นตอน ได้แก่

1) การสร้างสัมพันธภาพและการตกลงให้การบริการ

การสร้างสัมพันธภาพเป็นกระบวนการแรกที่ทำให้ผู้รับคำปรึกษารู้สึกผ่อนคลาย มีความไว้วางใจ จากนั้นผู้ให้คำปรึกษาจะประเมินความเข้าใจในการมารับบริการและตกลงบริการโดยการชี้แจงวัตถุประสงค์ของการให้คำปรึกษาและประโยชน์ที่จะได้รับจากการให้คำปรึกษา

2) การสำรวจปัญหา สาเหตุและความต้องการของการรับคำปรึกษา

ขั้นตอนนี้เป็นการทำความเข้าใจกับปัญหา สาเหตุที่นำไปสู่การกระทำความผิด ความต้องการของผู้รับคำปรึกษา รวมถึงบริบทของผู้รับคำปรึกษา ปัจจัยนำมาก่อน ปัจจัยกระตุ้น ปัจจัยที่ทำให้ปัญหายังคงอยู่ ปัจจัยปกป้อง

3) การวางแผนแก้ไขปัญหาและการจัดการแก้ปัญหา

เมื่อทำความเข้าใจกับปัญหาแล้ว จากนั้นควรจัดลำดับความสำคัญของปัญหา ช่วยให้ผู้รับคำปรึกษามีทางเลือกในการแก้ไขปัญหาและการวางแผนแก้ไขที่เป็นรูปธรรม สามารถนำไปปฏิบัติในสถานการณ์จริงได้

4) การยุติการให้บริการ

ขั้นตอนนี้ผู้ให้คำปรึกษาควรให้ผู้รับคำปรึกษาสรุปประเด็นสำคัญที่พูดคุยกันระหว่างการให้คำปรึกษาและแนวทางแก้ไขปัญหาตามที่ตกลงกันไว้ อาจจะเน้นย้ำเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของการให้คำปรึกษาเพื่อให้ผู้รับคำปรึกษาตระหนักถึงปัญหาและปฏิบัติตามคำสั่งศาล ควรตกลงเรื่องการนัดหมายครั้งต่อไปและประเด็นในการติดตามครั้งต่อไป

5) การบันทึกข้อมูลการให้บริการ

ผู้ให้คำปรึกษาควรบันทึกปัญหาสำคัญของผู้รับคำปรึกษาและแนวทางแก้ไขปัญหาตามที่ได้พูดคุยกับผู้รับคำปรึกษา อาจจะระบุปัจจัยนำมาก่อน ปัจจัยกระตุ้น ปัจจัยที่ทำให้ปัญหายังคงอยู่ ปัจจัยปกป้อง (ถ้าได้ข้อมูลเพียงพอ) เพื่อสร้างความเข้าใจผู้รับคำปรึกษาและเป็นการส่งต่อข้อมูลสำหรับการให้คำปรึกษาครั้งต่อไป

4. เทคนิคพื้นฐานของการให้คำปรึกษา

เทคนิคการให้คำปรึกษาที่สำคัญ ได้แก่ การฟังอย่างใส่ใจ การสื่อสารด้วยภาษากาย การถาม การสำรวจปัญหา การทวนความ การสรุปความ การสะท้อนข้อมูล การสะท้อนความรู้สึก การให้กำลังใจ เป็นต้น

การฟังอย่างใส่ใจ : เป็นเทคนิคพื้นฐานที่สำคัญที่สุด ต้องฝึกฝนให้ชำนาญจนกลายเป็นทักษะซึ่งเป็นประตูสู่ความเข้าใจผู้รับคำปรึกษา ที่จะทำให้ผู้ให้คำปรึกษามีโอกาสได้สำรวจเรื่องราวเนื้อหาสาระ รวมไปถึงมุมมอง แนวคิด อารมณ์ความรู้สึก และจุดเด่นของผู้รับคำปรึกษา ขณะฟังต้องมีสติตั้งใจฟัง สังเกตสีหน้าท่าทาง น้ำเสียง คำพูด และพยายามจับประเด็นที่ผู้ให้คำปรึกษาต้องการสื่อสาร เมื่อผู้ให้คำปรึกษามีทักษะการฟังที่ดีจะช่วยให้ตามเรื่องของผู้รับคำปรึกษาได้ตลอด จับประเด็นได้เร็ว เข้าใจอารมณ์ความรู้สึก และช่วยให้สร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้รับคำปรึกษา เนื่องจากผู้รับคำปรึกษาจะสัมผัสได้ถึงการยอมรับ และความตั้งใจดีของผู้ให้คำปรึกษา ทำให้เกิดความไว้วางใจ

การสื่อสารด้วยภาษากาย : นอกจากการสื่อสารทางวาจาแล้ว การสื่อสารด้วยภาษากายยังช่วยให้ผู้รับคำปรึกษารับรู้ถึงความเข้าใจและรู้สึกปลอดภัยที่จะสื่อสารในประเด็นที่อ่อนไหว ซึ่งอาจไม่เคยเปิดเผยมาก่อน การสื่อสารด้วยภาษากายทำได้หลายวิธี เช่น การแสดงสีหน้าที่บ่งบอกถึงการยอมรับไม่ตัดสิน รอยยิ้ม การสบตา การทอดสายตา การพยักหน้า การส่ายหน้า เป็นต้น

การถาม : การตั้งคำถามมีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจข้อมูลของผู้รับคำปรึกษาและช่วยให้เกิดการทำความเข้าใจผู้รับคำปรึกษาให้มากขึ้น การถามที่ดีเป็นผลจากการฟังที่ดี เพราะจะช่วยให้ผู้ให้คำปรึกษาถามได้ถูกจังหวะและใช้คำถามที่กระตุ้นให้ผู้รับคำปรึกษาสำรวจตนเองผู้ให้คำปรึกษาสามารถใช้คำถามปลายเปิด ซึ่งไม่ได้กำหนดขอบเขตของการตอบเมื่อต้องการข้อมูลที่ลึกขึ้น ช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาได้สำรวจตนเองไปพร้อม ๆ กัน และอาจใช้คำถามปลายปิด ซึ่งกำหนดทิศทางการตอบไว้แล้ว เช่น ใช่หรือไม่ใช่ เมื่อต้องการสรุปความ ทดสอบความเข้าใจให้ตรงกัน

การถามเพื่อสำรวจปัญหา : ผู้รับคำปรึกษามาพบผู้ให้คำปรึกษาด้วยปัญหาที่เกี่ยวข้องกับคดี เช่น คดียาเสพติดแต่ปัญหาที่ลึกลงไปไม่ได้อยู่เพียงแค่การก่อคดีผู้ให้คำปรึกษาต้องถามเพื่อสำรวจไปถึงสาเหตุของการก่อคดี เช่น ปัญหาติดสารเสพติด ปัญหาความขัดแย้งในครอบครัว ซึ่งส่งผลให้ผู้รับคำปรึกษามีส่วนเกี่ยวข้องกับคดี การช่วยเหลือทางจิตสังคมที่ได้ผลจะต้องจัดการที่ปัญหาที่ลึกลงไป จึงจะแก้ไขสาเหตุที่แท้จริง

การทวนความ : ผู้ให้คำปรึกษาใช้คำพูดที่อาจแตกต่างไปกับคำพูดของผู้รับคำปรึกษา แต่ยังคงใจความเช่นเดียวกัน เพื่อช่วยให้การสนทนาเป็นไปอย่างต่อเนื่อง ผู้รับคำปรึกษาได้ทราบว่าผู้ให้คำปรึกษายังติดตามเรื่องราวของเขาอยู่ ไม่เกิดความเงียบระหว่างการให้คำปรึกษานานจนเกินไปและยังคงอยู่ในประเด็นเดิม

การสรุปความ : เป็นการประมวลประเด็นสำคัญของข้อมูลที่ได้ ไม่ว่าจะเป็นเนื้อหาเรื่องราว ความรู้สึก แนวคิด มุมมอง เป็นคำพูดที่กระชับได้ใจความ เพื่อช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาเห็นภาพชัดขึ้นในประเด็นที่สำคัญ

การสะท้อนข้อมูล : เป็นการให้ข้อมูลย้อนกลับในประเด็นที่ผู้ให้คำปรึกษาเห็นว่าสำคัญ หรือข้อมูลขัดแย้งซึ่งจะช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาเริ่มเกิดความใคร่ครวญในปัญหา นำไปสู่การสำรวจปัญหาที่ลึกขึ้น

การสะท้อนความรู้สึก : เมื่อผู้ให้คำปรึกษาสังเกตคำพูด น้ำเสียง สีหน้า ท่าทางของผู้รับคำปรึกษา และฟังอย่างมีสติ จะทำให้ผู้ให้คำปรึกษารับรู้ความรู้สึกของผู้รับคำปรึกษาได้ดี และสามารถสะท้อนความรู้สึกของผู้รับคำปรึกษาได้อย่างเข้าใจ ผู้รับคำปรึกษาสัมผัสได้ถึงความเข้าใจ ช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาสำรวจตนเองได้ดียิ่งขึ้น การสะท้อนอารมณ์ความรู้สึกด้านลบของผู้รับคำปรึกษาจะช่วยให้เขาสามารถเผชิญกับความรู้สึกดังกล่าวได้อย่างมั่นคงและปลอดภัยขึ้น เกิดประสบการณ์ใหม่ให้เขากล้าสำรวจปัญหาและสาเหตุของปัญหาในระดับที่ลึกลงไป

ส่วนการสะท้อนอารมณ์ความรู้สึกด้านบวกจะช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาได้สัมผัสพลังบวกในตัวเองซึ่งอาจจะไม่เคยได้เรียนรู้ประสบการณ์ด้านนี้มาก่อน การสะท้อนความรู้สึกยังช่วยให้สัมพันธภาพระหว่างผู้ให้คำปรึกษาและผู้รับคำปรึกษามั่นคงขึ้น ให้ฝึกสะท้อนอารมณ์ความรู้สึกที่เกิดขึ้นแบบปัจจุบันในระหว่างกระบวนการปรึกษา

การให้กำลังใจ : เป็นการแสดงถึงความเชื่อมั่นในศักยภาพของผู้รับคำปรึกษาว่าจะสามารถพัฒนาตนเองไปสู่หนทางที่ดีกว่าเดิมได้

โดยสะท้อนข้อมูลด้านบวกที่ผู้ให้คำปรึกษาจับประเด็นได้จากผู้รับคำปรึกษาซึ่งผู้รับคำปรึกษาส่วนใหญ่มักขาดความมั่นใจที่จะเปลี่ยนแปลงไม่มั่นใจในศักยภาพของตนเอง หรือไม่ได้มองจุดดีของตนเองมาก่อนการให้กำลังใจเปรียบเสมือนกระจกสะท้อนให้ผู้รับคำปรึกษามองเห็นศักยภาพของตนเอง เกิดความมั่นใจว่าตนเองจะสามารถแก้ปัญหาของตนเองด้วยความสามารถของตนเองได้

การใช้เทคนิคมีใช้แบบเทคนิคเชิงเดี่ยว แต่ส่วนใหญ่มักจะเป็นการใช้เทคนิคที่เชื่อมโยงกัน เช่น การฟังอย่างใส่ใจโดยมีการสื่อสารภาษากายไปพร้อมกัน การสะท้อนข้อมูลแล้วต่อด้วยการถามเพื่อสำรวจปัญหาให้ลึกลงไป การสรุปความแล้วต่อด้วยคำถามเพื่อกระตุ้นให้เกิดแรงจูงใจในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม การสะท้อนความรู้สึกแล้วต่อด้วยการให้กำลังใจ การทวนความแล้วต่อด้วยการถาม เป็นต้น

ผู้ให้คำปรึกษาไม่ควรพะวงว่าควรจะใช้เทคนิคอะไรแต่ควรสนใจอารมณ์ความรู้สึกและสัมพันธภาพระหว่างผู้ให้คำปรึกษาและผู้รับคำปรึกษาแต่ต้องฟังอย่างใส่ใจและการสื่อสารภาษากายที่เป็นมิตรตลอดการให้บริการให้คำปรึกษาควรมีการถามอย่างมีทิศทาง มีเป้าหมายและทำความเข้าใจกับผู้รับคำปรึกษาด้วยการทวนความ การสรุปความหรือการถามด้วยคำถามปิดเป็นระยะ

ควรสะท้อนความรู้สึกด้านลบเพื่อช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาได้มีโอกาสระบายอารมณ์ที่คับข้องใจ อัดอั้นใจภายใต้บรรยากาศที่ผู้ให้ปรึกษารับฟังอย่างใส่ใจทำให้เกิดอารมณ์ที่มั่นคงปลอดภัยขึ้นซึ่งเป็นโอกาสที่ผู้ให้คำปรึกษาจะใช้เทคนิคการถาม การสำรวจปัญหาให้ลึกซึ้งลงไปถึงปัญหาและสาเหตุของปัญหาที่แท้จริงได้

ควรสะท้อนข้อมูลด้านบวกและให้กำลังใจเพื่อช่วยให้ผู้รับคำปรึกษามีกำลังใจและมองเป็นความเป็นไปได้ของการแก้ไขปัญหาจากพลังและศักยภาพของตนเอง

ควรฝึกสะท้อนข้อมูลด้วยการตั้งคำถามอย่างมีลำดับ มีทิศทางบวกเพื่อให้อีกฝ่ายหนึ่งคิดใคร่ครวญ ค้นหาคำตอบด้วยตนเองเป็นวิธีการสะท้อนข้อมูลย้อนกลับอย่างสร้างสรรค์เป็นการช่วยลดอคติของผู้สะท้อนข้อมูลย้อนกลับและลดแรงต้านทานของผู้รับการสะท้อนข้อมูลย้อนกลับ

กิจกรรม/รูปแบบการเรียนรู้ในห้องเรียน

เวลา	กิจกรรม	คำอธิบาย	สื่อการเรียนรู้
13.00 -13.05 (5 นาที)	1. วิทยากรเชื่อมโยงการเรียนรู้หัวข้อที่แล้วเพื่อเข้าสู่การเรียนรู้หัวข้อใหม่ เช่น ถามว่าเคยมีเรื่องไม่สบายใจแล้วต้องการปรึกษาใครสักคนหรือไม่ เขาทำอย่างไร เขามีลักษณะอย่างไร ผลเป็นอย่างไร	เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมได้ทบทวนลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้ให้คำปรึกษาจากประสบการณ์ตรงที่ผู้เข้ารับการอบรมเคยรับคำปรึกษาจากผู้อื่น ให้วิทยากรสอบถามประสบการณ์ของผู้เข้ารับการอบรมในการรับคำปรึกษาแล้วเชื่อมโยงมาถึงการทำงานในฐานะผู้ให้คำปรึกษา	-
13.05 -13.20 (15 นาที)	2. วิทยากรเปิดวีดิทัศน์ “หลักการให้คำปรึกษาและกระบวนการให้คำปรึกษา” และกระตุ้นถามผู้เข้ารับการอบรมเพื่อให้เชื่อมโยงกับประสบการณ์การให้คำปรึกษา	เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมได้เรียนรู้หลักการให้คำปรึกษาและกระบวนการให้คำปรึกษาผ่านวีดิทัศน์ จากนั้นวิทยากรสรุปประเด็นสำคัญ และเชื่อมโยงหลักการกับประสบการณ์ของผู้เข้ารับการอบรมในกิจกรรมก่อนหน้า	วีดิทัศน์ “หลักการให้คำปรึกษาและกระบวนการให้คำปรึกษา”
13.20 -14.35 (1 ชั่วโมง 15 นาที)	3. วิทยากรเปิดวีดิทัศน์ “กรณีศึกษา นายเอ็กซ์” ซึ่งมารับคำปรึกษาที่คลินิกจิตสังคมตามคำสั่งศาล ครั้งที่ 1 ระหว่างที่เปิดวีดิทัศน์วิทยากรหยุดเป็นระยะๆ เพื่ออธิบายกระบวนการให้คำปรึกษาและเทคนิคการให้คำปรึกษา	เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมได้เรียนรู้หลักการให้คำปรึกษาและกระบวนการให้คำปรึกษาผ่านตัวอย่างสาธิต วีดิทัศน์สาธิตจะมีคำอธิบายแทรกกระบวนการให้คำปรึกษาจะใช้พื้นหลังสีน้ำตาล ส่วนเทคนิคและคำอธิบายอื่น ๆ จะใช้พื้นหลังสีฟ้า วิทยากรต้องศึกษาวีดิทัศน์นี้มาก่อนสามารถอธิบายขั้นตอนและ	วีดิทัศน์ “กรณีศึกษา นายเอ็กซ์”

เวลา	กิจกรรม	คำอธิบาย	สื่อการเรียนรู้
13.20 -14.35 (1 ชั่วโมง 15 นาที)		การใช้เทคนิคการให้คำปรึกษา อธิบายได้ว่าเทคนิคนี้คืออะไร ใช้เทคนิคนี้เพื่ออะไร เทคนิคนี้ช่วยผู้รับคำปรึกษาอย่างไรบ้าง สิ่งที่ควรเน้นสำหรับผู้ให้คำปรึกษามือใหม่ คือ การรับฟังเป็นทักษะพื้นฐาน การให้คำแนะนำโดยไม่รับฟังเป็นสิ่งที่ไม่ควรทำอย่างยิ่ง วิทยากรต้องศึกษาวีดิทัศน์นี้มาก่อนและใช้เอกสารคำอธิบายประกอบการสาธิตการให้คำปรึกษา (นายเอ็กซ์) เป็นตัวช่วยในการทำความเข้าใจ	- เอกสารคำอธิบายประกอบการสาธิตการให้คำปรึกษา (นายเอ็กซ์)
14.35-14.45 (10 นาที)	4. วิทยากรชวนให้ผู้รับการอบรมสรุปสาระสำคัญ ดังนี้ - หลักการให้คำปรึกษา - บทบาทของผู้ให้คำปรึกษา - กระบวนการให้คำปรึกษา - เทคนิคการให้คำปรึกษา โดยใช้ PowerPoint “สรุปสาระสำคัญของการให้คำปรึกษา” มาประกอบการเรียนรู้	เพื่อสรุปประเด็นสำคัญของหัวข้อนี้ตามวัตถุประสงค์	- PowerPoint “สรุปสาระสำคัญของการให้คำปรึกษา”

การประเมินผลการเรียนรู้

จากการสังเกตการมีส่วนร่วมในกิจกรรม ความสอดคล้องของเนื้อหาที่อภิปราย

คำอธิบายประกอบการสาธิตการให้คำปรึกษา (นายเอ็กซ์)

กรณีศึกษา

นายเอ็กซ์ ชายไทยเชื้อสายจีน อายุ 37 ปี รูปร่างผอม ผิวคล้ำ ผมสั้น สวมชุดลำลอง พูดเสียงดังฟังชัด มีกลิ่นแอลกอฮอล์ เรียนจบ ป.3 อ่านหนังสือไม่ค่อยออก มีอาชีพรับเหมาก่อสร้าง รายได้ไม่แน่นอน ราว 10,000 - 20,000 บาท ต่อเดือน มีภรรยา อายุ 42 ปี อยู่กินกันมา 10 ปี มีลูกชาย 1 คน อายุ 9 ปี ลูกสาว 2 คน อายุ 7 ปี และ 4 ปี ตามลำดับ

ภรรยา มักจะติดตามนายเอ็กซ์ ออกไปรับงานนอกบ้าน ไม่ค่อยได้อยู่ดูแลลูก ลูกอยู่ในความดูแลของพ่อตาและแม่ยาย นายเอ็กซ์ บอกว่าเลิกเสพยาบ้ามา 2 ปีแล้ว ให้เหตุผลว่าเพราะมีอายุมากขึ้น และเคยถูกจับคดียาเสพติดจนติดคุกมาแล้ว 2 ครั้ง ตอนนี้อยากใช้ชีวิตกับครอบครัวมากกว่า ดื่มเหล้าขาววันละอย่างน้อย 1 ขวดเป็นประจำทุกวันหลังเลิกงาน ปริมาณการดื่มมากขึ้นในช่วง 2 ปีที่ผ่านมา โดยดื่มกับลูกน้อง เคยมีประวัติเลือดออกในกระพาะอาหาร ต้องเข้ารักษาตัวในโรงพยาบาลประมาณ 1 สัปดาห์ ก่อนมีคดี ช่วงที่เมาสุรา เคยมีทะเลาะวิวาททำร้ายภรรยาต่อหน้าลูกและพ่อตา แม่ยาย แต่จำเหตุการณ์ไม่ได้ ภรรยามาเล่าให้ฟังหลังจากสร่างเมาแล้ว นอกจากนี้ยังมีพฤติกรรมสูบบุหรี่วันละ 15 - 20 มวน มีภาระผ่อนรถกระบะ เดือนละ 10,000 บาท เหลืออีก 30 งวด

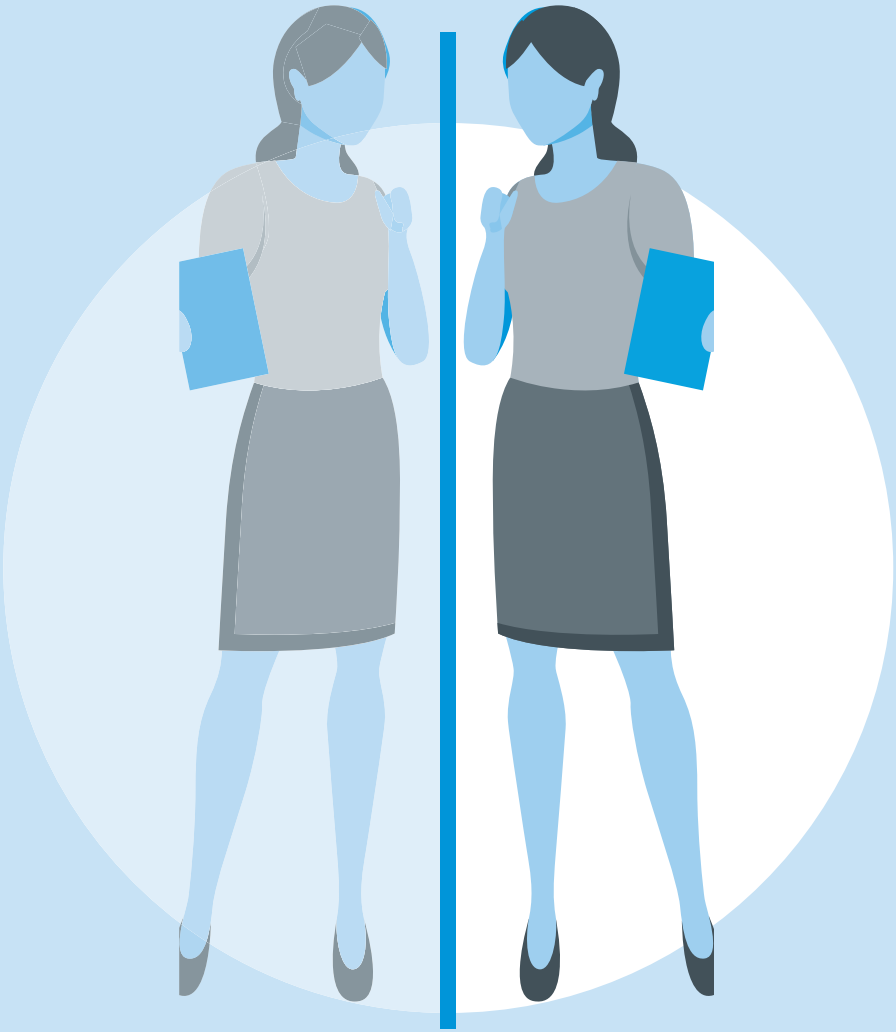
เวลา	คำอธิบาย
1.35	สร้างสัมพันธภาพ
1.42	กล่าวทักทาย แนะนำตัว ระบุบทบาทของตนเองว่าเป็นผู้ให้คำปรึกษาของคลินิกจิตสังคม
1.55	สอบถามความเข้าใจของการมาคลินิกจิตสังคมของผู้รับคำปรึกษา
2.15	ตกลงบริการ
2.24	แจ้งบทบาทของผู้ให้คำปรึกษา และวัตถุประสงค์ของการให้คำปรึกษา
2.50	สำรวจปัญหา
3.03	สำรวจ ทำความเข้าใจปัญหา และสถานการณ์ของผู้รับคำปรึกษา
3.13	ชี้แจงข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการให้คำปรึกษา เช่น การเก็บข้อมูลเป็นความลับ
3.36	ชี้แจงว่าการมารับคำปรึกษาไม่ใช่การไต่สวนหรือการตัดสินคดี เนื่องจากผู้ให้คำปรึกษาไม่ใช่ผู้พิพากษา
3.41	ทวนสอบความเข้าใจ
3.53	สะท้อนความรู้สึก ผู้ให้คำปรึกษาสังเกตสีหน้าของผู้รับคำปรึกษา แล้วสะท้อนออกมาเป็นความรู้สึก

เวลา	คำอธิบาย
4.00	สำรวจความรู้สึกของผู้รับคำปรึกษาในช่วงหลังถูกจับกุม ซึ่งเป็นภาวะวิกฤติทางจิตใจ
4.44	สำรวจผลกระทบในภาวะวิกฤต
5.12	ให้ข้อมูลที่ช่วยจัดการความรู้สึกในภาวะวิกฤต ชี้ให้เห็นว่าศาลโอกาส
5.40	ถามเพื่อสำรวจปัญหาด้านการเงิน
6.04	สะท้อนความรู้สึก
6.31	ให้ข้อมูลแก่ผู้รับคำปรึกษา
6.59	สำรวจพฤติกรรมคดีในอดีต เพื่อเชื่อมโยงกับความรู้สึกในปัจจุบัน
7.53	ถามเพื่อสำรวจความรู้สึกในปัจจุบัน
8.24	สำรวจพฤติกรรมเสพติดที่มีผลต่อความสัมพันธ์ในครอบครัว
9.09	ถามแรงบันดาลใจในการเลิกสารเสพติด ลูกคือแรงบันดาลใจ
9.49	ให้ข้อมูลสะท้อนกลับเกี่ยวกับผลกระทบจากการดื่มสุรา
10.32	เชื่อมโยงพฤติกรรมดื่มสุรากับการก่อคดี ความสัมพันธ์ในครอบครัว และผลกระทบกับการทำงาน
10.32	ถามเพื่อสำรวจความรู้สึกในปัจจุบัน
11.17	สำรวจสาเหตุที่ยังหยุดดื่มสุราไม่ได้
11.52	สะท้อนพฤติกรรมดื่มสุราที่เป็นปัจจุบัน ไม่ตัดสินพฤติกรรมของผู้รับคำปรึกษา
12.35	บทบาท psychoeducator ของผู้ให้คำปรึกษา ช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาตระหนักถึงภาวะติดสุราของตนเอง
13.25	ผู้ให้คำปรึกษาแสดงความเข้าใจภาวะติดสุราของผู้รับคำปรึกษา
14.10	สรุปประเด็นสาเหตุของภาวะติดสุรา ต่อด้วยการเพื่อให้ผู้รับคำปรึกษาได้สำรวจผลกระทบจากการดื่มสุรา
14.43	ทวนความ เพื่อทวนสอบความเข้าใจ
14.58	สำรวจผลกระทบด้านอื่น ๆ จากการดื่มสุรา
15.39	ทวนความเกี่ยวกับผลกระทบด้านการเงิน เพื่อให้ผู้รับคำปรึกษาตระหนักถึงปัญหาของตนมากขึ้น
16.26	สรุปความ โดยเชื่อมโยงสาเหตุของการดื่มสุรา พฤติกรรมการดื่ม และผลกระทบด้านต่างๆ

เวลา	คำอธิบาย
17.20	ถามเพื่อสำรวจผลกระทบด้านร่างกายจากการดื่มสุรา
17.47	ถามเพื่อเชื่อมโยงผลกระทบด้านร่างกายที่มีต่อครอบครัว
18.50	ถามเพื่อให้คิดถึงผลกระทบทางจิตใจของคนในครอบครัวจากพฤติกรรมการดื่มสุราของผู้รับคำปรึกษาโดยเฉพาะผลกระทบกับลูก
19.56	ใส่ใจความรู้สึกของผู้รับคำปรึกษา เนื่องจากได้ชวนสำรวจผลกระทบด้านลบมาระยะหนึ่งแล้ว
20.28	ให้ข้อมูลเพื่อให้ผู้รับคำปรึกษาตระหนักถึงความรับผิดชอบของตนเองต่อเป้าหมายของการให้คำปรึกษา
20.53	ชี้แจงการปฏิบัติตนในระยะสั้น ได้แก่ ไม่หนีคดี มารายงานตัวตามนัด ไม่ก่อคดีซ้ำ
21.45	ถามเพื่อกระตุ้นให้คิดวิธีการ เพื่อหลีกเลี่ยงการก่อคดีซ้ำ ซึ่งเกิดจากการเมาสุราแล้วขาดสติ
22.09	ให้ทางเลือก เพื่อลดความเสี่ยงการก่อคดีซ้ำ
24.12	ร่วมกันตั้งเป้าหมายที่เป็นพฤติกรรมที่พอทำได้ เพื่อลดความเสี่ยงการก่อคดีระหว่างประกันตัว
25.04	ถามเพื่อให้ผู้รับคำปรึกษาเป็นผู้สรุปสาระสำคัญของการให้คำปรึกษา
25.37	ผู้ให้คำปรึกษาย้ำเตือนการปรับพฤติกรรม เพื่อลดความเสี่ยงการก่อคดีซ้ำระหว่างประกันตัว
26.20	สะท้อนความรู้สึกด้านบวก เพื่อให้ผู้รับคำปรึกษามีกำลังใจ
26.40	ผู้ให้คำปรึกษาย้ำเตือนการปรับพฤติกรรม เพื่อลดความเสี่ยงการก่อคดีซ้ำระหว่างประกันตัว และถามเพื่อค้นหาศักยภาพของผู้รับคำปรึกษา
27.52	ให้กำลังใจ
29.01	ผู้ให้คำปรึกษาสรุปความเกี่ยวกับสิ่งที่ยังเป็นปัญหา ศักยภาพของผู้รับคำปรึกษา และกำหนดเป้าหมายในการเพิ่มทักษะการแก้ไขปัญหาชีวิตสำหรับการให้คำปรึกษาครั้งต่อไป
30.18	ผู้ให้คำปรึกษาให้กำลังใจ ทวนสอบและตอกย้ำการไม่ก่อคดีซ้ำระหว่างประกันตัว
30.53	ยุติการให้คำปรึกษา นัดหมายครั้งต่อไป โดยให้พาภรรยามาด้วย
-	บันทึกข้อมูล

หัวข้อที่ 4

ฝึกปฏิบัติการให้คำปรึกษา ครั้งที่ 1: กรณีตนเอง

วัตถุประสงค์ เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมสามารถ

1. ฝึกปฏิบัติการสื่อสารเพื่อความเข้าใจระหว่างผู้ส่งและผู้รับสาร โดยใช้เทคนิคการให้คำปรึกษาได้เหมาะสม
2. สะท้อนการฝึกปฏิบัติและฝึกรับฟังการสะท้อนข้อมูลย้อนกลับได้อย่างสร้างสรรค์

ระยะเวลา 1 ชั่วโมง

เนื้อหา

การสะท้อน (Feedback) การฝึกปฏิบัติอย่างสร้างสรรค์

จากความเชื่อที่ว่ามนุษย์ทุกคนล้วนมีศักยภาพและสามารถพัฒนาในทิศทางบวก การฝึกปฏิบัตินับเป็นการพัฒนาทักษะการให้คำปรึกษาและพัฒนาความมั่นคงภายในของผู้ให้คำปรึกษา การให้คำปรึกษาที่ดีจะต้องเกิดสัมพันธภาพที่ดีในระดับจิตวิญญาณระหว่างผู้ให้คำปรึกษาและผู้รับคำปรึกษา ผู้ให้คำปรึกษาส่งผ่านความปรารถนาดีไปกระตุ้นการยอมรับและความหวังในตัวผู้รับคำปรึกษา ทำให้ผู้รับคำปรึกษาเกิดการพัฒนาเช่นกัน ดังนั้นการสะท้อนการฝึกปฏิบัติจึงต้องเป็นไปในรูปแบบสร้างสรรค์ กล่าวคือ เป็นการส่งผ่านความปรารถนาดีจากผู้สังเกตการณ์ซึ่งทำหน้าที่สะท้อน (feedback) การฝึกปฏิบัติไปสู่ผู้ให้คำปรึกษาโดยใช้คำถามกระตุ้นให้ผู้ให้คำปรึกษาได้สำรวจประสบการณ์ภายในในระหว่างกระบวนการให้คำปรึกษา รวมถึงสิ่งที่ทำได้ดีน่าชื่นชมและสิ่งที่ต้องการพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น ซึ่งเป็นการสร้างบรรยากาศที่ปลอดภัย เปิดโอกาสให้ผู้ให้คำปรึกษาได้ทบทวนตนเองอย่างตรงไปตรงมาและมองเห็นศักยภาพของตนเอง ทั้งนี้ ผู้สะท้อนการฝึกปฏิบัติสามารถสะท้อนข้อมูลย้อนกลับโดยตรงได้บ้าง แต่ควรให้มีลักษณะสร้างสรรค์พัฒนาและสะท้อนจากพฤติกรรมการปฏิบัติที่เป็นปัจจุบัน

การเรียนรู้โดยใช้ประสบการณ์ตรงของตนเองมีความสำคัญเนื่องจากว่าการให้คำปรึกษาไม่ใช่การแนะนำโดยใช้มุมมองของผู้ให้คำปรึกษาเป็นตัวตั้ง ผู้ให้คำปรึกษาจำเป็นต้องรับฟังปัญหาของผู้รับคำปรึกษา ทำความเข้าใจปัญหา ความเป็นมาเป็นไปของปัญหาและผลกระทบ วิธีหนึ่งที่จะช่วยผู้ให้คำปรึกษาให้ทำความเข้าใจผู้รับคำปรึกษาได้ดีคือการเรียนรู้โดยใช้ประสบการณ์ตรงของตนเอง ผู้เข้ารับการอบรมจะได้รับโอกาสฝึกฝนการให้คำปรึกษาในบทบาทต่างกัน ได้แก่ ผู้ให้คำปรึกษา ผู้รับคำปรึกษา และผู้สังเกตการณ์ เมื่อได้ฝึกฝนในบทบาทของผู้รับคำปรึกษา ผู้เข้ารับการอบรมจะได้นำประสบการณ์ตรงของตนเองมาคลี่คลายโดยผู้รับบทบาทผู้ให้คำปรึกษาจะเป็นผู้สำรวจปัญหาซึ่งผู้ที่นำปัญหาจากประสบการณ์ตรงมาคลี่คลายจะได้ทำความเข้าใจปัญหาของตนเองมองเห็นที่มา ผลกระทบ ความเป็นไปได้ และอุปสรรคของการเปลี่ยนแปลงตนเองด้วย

ประสบการณ์ที่เป็นจริงมิใช่เป็นเพียงการแสดงบทบาทจากเรื่องสมมติรวมทั้งได้เรียนรู้ลักษณะของผู้ให้คำปรึกษาจากประสบการณ์ที่เกิดขึ้นในระหว่างฝึกปฏิบัติซึ่งจะช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาได้สำรวจตนเองและหาทางออกร่วมกันรวมทั้งได้เรียนรู้ว่าการให้คำปรึกษาที่มีลักษณะต่างกันได้ผลต่อผู้รับคำปรึกษาต่างกันซึ่งจะสามารถนำประสบการณ์ตรงไปใช้ในการให้คำปรึกษาในสถานการณ์จริงได้อย่างเข้าใจ

กิจกรรม/รูปแบบการเรียนรู้ในห้องเรียน

เวลา	กิจกรรม	คำอธิบาย	สื่อการเรียนรู้
15.00 -15.05 (5 นาที)	1. วิทยากรให้ผู้เข้ารับการอบรมแบ่งกลุ่มย่อย จำนวนกลุ่มเท่ากับจำนวนวิทยากร ให้มีวิทยากรประจำกลุ่มทุกกลุ่ม ให้วิทยากรแนะนำการฝึกปฏิบัติโดยใช้ PowerPoint “การฝึกปฏิบัติ กรณีตนเอง” ประกอบคำอธิบาย **1.1 ผู้เข้ารับการอบรมคนที่ 1 เป็นผู้รับคำปรึกษา :** นำประเด็นที่ตนเองไม่สบายใจพอจะเปิดเผยได้มารับคำปรึกษา และเป็นเรื่องจริงเท่านั้น	เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมได้ฝึกปฏิบัติการให้คำปรึกษา วิทยากรต้องเน้นย้ำว่าผู้สวมบทบาทเป็นผู้รับคำปรึกษาต้องนำเรื่องจริงที่เปิดเผยได้มารับคำปรึกษา ไม่ใช่เรื่องสมมติ หรือเรื่องของบุคคลอื่น เนื่องจากต้องการให้ผู้สวมบทบาทเป็นผู้รับคำปรึกษาเกิดประสบการณ์ตรงจากการเป็นผู้รับคำปรึกษา จะทำให้ทราบด้วยตนเองว่าการให้คำปรึกษาลักษณะใดที่จะช่วยให้เกิดความเข้าใจตนเอง เข้าใจปัญหาและนำไปสู่การแก้ปัญหาที่แท้จริง ส่วนผู้สวมบทบาทเป็นผู้ให้คำปรึกษามีหน้าที่สำรวจปัญหา โดยมากผู้เข้ารับการอบรมจะเข้าใจผิดและเคยชินกับการเป็นผู้แนะนำ วิทยากรจึงต้องเน้นย้ำว่าบทบาทของผู้ให้คำปรึกษาคือการรับฟังและทำความเข้าใจ กิจกรรมนี้	PowerPoint “การฝึกปฏิบัติกรณีตนเอง”

เวลา	กิจกรรม	คำอธิบาย	สื่อการเรียนรู้
	1.2 ผู้เข้ารับการอบรมคนที่ 2 เป็นผู้ให้คำปรึกษา : ควรใช้เทคนิคต่าง ๆ อย่างมีทิศทางไปทางบวก โดยเฉพาะการฟังอย่างใส่ใจ (ยังไม่ต้องให้คำแนะนำ) **1.3 สมาชิกกลุ่มที่เหลือเป็นผู้สังเกตการณ์** ไม่เข้าไปรบกวนในการสนทนาระหว่างผู้รับคำปรึกษาและผู้ให้คำปรึกษาทั้งภาษาพูดและภาษากาย ไม่ควรจดรายละเอียดของการสนทนา แต่สนใจใส่ใจอยู่ที่การฝึกปฏิบัติและประสบการณ์ภายในที่เกิดขึ้นกับตนเอง	ไม่ได้เน้นให้ผู้สวมบทบาทเป็นผู้ให้คำปรึกษาต้องแนะนำแนวทางแก้ไขปัญหาแต่อย่างใด ส่วนบทบาทของผู้สังเกตการณ์ คือ สังเกตกระบวนการขั้นตอนและเทคนิคของการให้คำปรึกษา รวมทั้งรักษามารยาทในฐานะผู้สังเกตการณ์ ต้องไม่รบกวนด้วยการส่งเสียงดัง หรือแทรกระหว่างกระบวนการให้คำปรึกษาระหว่างการฝึกปฏิบัติ **วิทยากรกลุ่ม**มีหน้าที่สังเกตการณ์และสามารถ แทรกแซงกระบวนการให้คำปรึกษาได้ หากเห็นว่า ผู้สวมบทบาทเป็นผู้ให้คำปรึกษายังหลงทางใช้กระบวนการหรือเทคนิคที่เบี่ยงเบนไปจากแนวทางที่ควรจะเป็น วิทยากรกลุ่มจะต้องให้ข้อมูลสะท้อนกลับที่ช่วยให้กลุ่มได้เห็นแนวทางพัฒนาจากการฝึกปฏิบัติจริง และพึงเข้าใจว่าผู้เข้ารับการอบรมส่วนใหญ่ไม่เคยมีประสบการณ์ในการเรียนรู้การให้คำปรึกษาอย่างจริงจังมาก่อน วิทยากรกลุ่มต้องใจเย็นในการให้ข้อมูลสะท้อนกลับ	-
15.05-15.35 (30 นาที)	2. ฝึกปฏิบัติใช้เวลา 30 นาที		

เวลา	กิจกรรม	คำอธิบาย	สื่อการเรียนรู้
15.35-15.50 (15 นาที)	3. ผู้สังเกตการณ์ถามคำถามผู้ให้คำปรึกษาและผู้รับคำปรึกษาเกี่ยวกับประสบการณ์การสนทนา ตามลำดับตามแนวคำถามในใบงาน “แนวทางฝึกสะท้อนข้อมูลกลับ (feedback)” วิทยากรกลุ่มเสนอแนะเพิ่มเติม	เพื่อให้ผู้สังเกตการณ์ได้ฝึกการสะท้อนการฝึกปฏิบัติอย่างสร้างสรรค์ รวมทั้งเปิดโอกาสให้ผู้สวมบทบาทเป็นผู้ให้คำปรึกษาได้ทบทวนขั้นตอน กระบวนการและเทคนิคที่ตนเองใช้ในการฝึกปฏิบัติ ส่วนผู้สวมบทบาทเป็นผู้รับคำปรึกษาก็จะได้ทบทวนขั้นตอนกระบวนการ และเทคนิคที่ว่า ก่อให้เกิดผลอย่างไรด้วยประสบการณ์ตรงในฐานะผู้รับคำปรึกษา ผู้เข้ารับการอบรมไม่จำเป็นต้องท่องหรืออ่านหรือใช้คำถามทุกคำถามในใบงาน สามารถปรับคำถามได้ตามความเหมาะสม แต่ต้องช่วยให้ผู้เข้ารับการอบรมเห็นแนวทางในการพัฒนาตนเอง วิทยากรกลุ่มมีหน้าที่กระตุ้นผู้เข้ารับการอบรมให้เกิดการถาม เพื่อสะท้อนการฝึกปฏิบัติอย่างสร้างสรรค์ และสรุปประเด็นสำคัญในการเรียนรู้จากการฝึกปฏิบัติจริง เชื่อมโยงกับการอบรมในหัวข้อก่อนหน้า	ใบงาน “แนวทางฝึกสะท้อนข้อมูลกลับ (feedback)”
15.50-16.00 (10 นาที)	4. รวมกลุ่มใหญ่แบ่งปันประสบการณ์ วิทยากรดำเนินรายการและสรุป และมีวิทยากรเขียนสรุปประเด็นสำคัญในการเรียนรู้ที่ได้จากผู้เข้ารับการอบรม	เพื่อสรุปหลักการให้คำปรึกษา โดยเชื่อมโยงความรู้จากหัวข้อก่อนหน้ากับการฝึกปฏิบัติจริง วิทยากรต้องสรุปประเด็นสำคัญจากการฝึกปฏิบัติจริงของผู้เข้ารับการอบรมให้ได้ว่า มีประเด็นใดที่จะนำไปสู่การพัฒนาทักษะการให้คำปรึกษา ส่วนใหญ่ผู้เข้ารับการอบรมจะมีจุดอ่อนเรื่องการรับฟัง มักให้คำแนะนำโดยยังไม่เข้าใจปัญหาอย่างถ่องแท้ วิทยากรมีหน้าที่ให้ข้อมูลสะท้อนกลับอย่างสร้างสรรค์	-

แนวทางการจัดกิจกรรมการฝึกปฏิบัตินอกห้องเรียน

ฝึกทักษะการฟังอย่างใส่ใจ การสื่อสารภาษากายและทักษะอื่นๆ อย่างตั้งใจเพิ่มขึ้นในการใช้ชีวิตและการปฏิบัติหน้าที่การงานประจำวัน

การประเมินผลการเรียนรู้

จากการสังเกตการมีส่วนร่วมในกิจกรรม และคุณภาพการฝึกปฏิบัติ

ใบงาน แนวทางฝึกสะท้อนข้อมูลกลับ (Feedback)

คำชี้แจง

1. ให้วิทยากรกลุ่มและผู้สังเกตการณ์ช่วยกันตั้งคำถามกับผู้ให้คำปรึกษาก่อน โดยเลือกจากตัวอย่างคำถามดังนี้ และให้ทวนคำตอบเป็นระยะ

ตัวอย่างคำถามสำหรับผู้สังเกตการณ์ถามผู้ให้คำปรึกษา

1) คุณเตรียมตัวเองอย่างไรก่อนการให้คำปรึกษา
2) คุณสร้างสัมพันธภาพกับผู้รับคำปรึกษาอย่างไร
3) การให้คำปรึกษาครั้งนี้ช่วยผู้รับคำปรึกษาอย่างไรบ้าง
4) อะไรเป็นเรื่องยากในการให้คำปรึกษาครั้งนี้ คุณจัดการกับสิ่งนั้นอย่างไร ผลเป็นอย่างไร
5) คุณต้องการปรับปรุงอะไรหรือไม่ อย่างไร
6) สิ่งใดที่คุณทำได้ดี และรู้สึกพอใจ

2. จากนั้นให้วิทยากรกลุ่มและผู้สังเกตการณ์ช่วยกันตั้งคำถามกับผู้รับคำปรึกษา ให้ทวนคำตอบเป็นระยะ

1) การรับคำปรึกษาครั้งนี้มีผลอย่างไรต่อคุณบ้าง
2) คุณชอบอะไรในการรับคำปรึกษาครั้งนี้
3) ผู้ให้คำปรึกษาสามารถให้คำปรึกษาที่ดียิ่งขึ้นจากเดิมได้อย่างไรบ้าง

หัวข้อที่ 5

ระบบบริการคลินิกจิตสังคม แผนที่นำทาง (Roadmap) การให้คำปรึกษา และ Case formulation

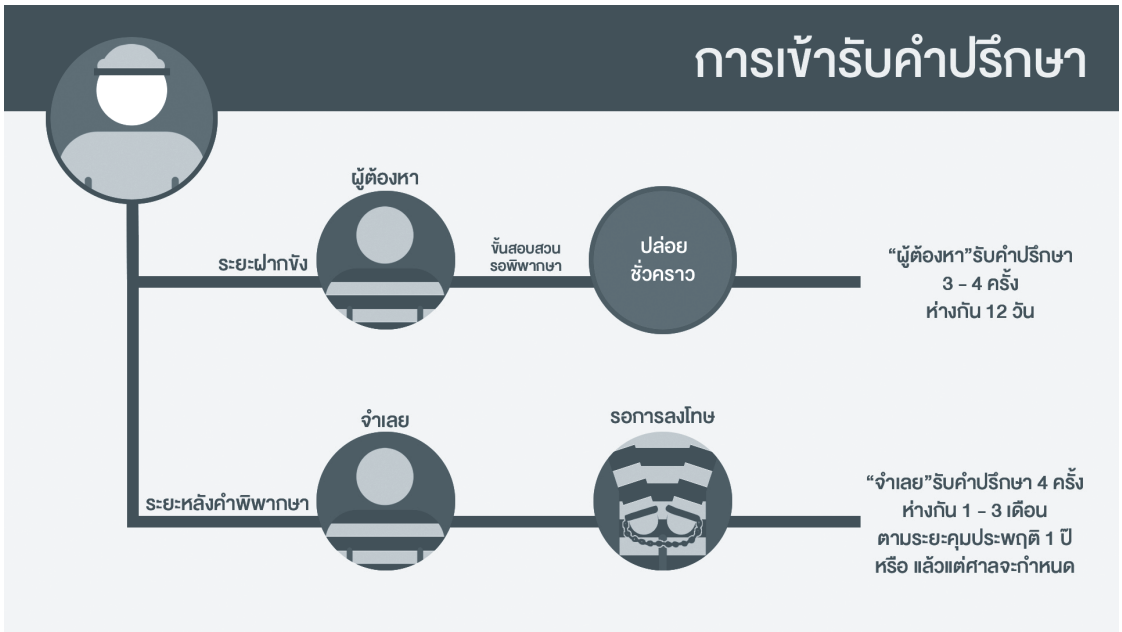
วัตถุประสงค์ เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมสามารถ

1. อธิบายระบบการบริการคลินิกจิตสังคมของศาลอาญาได้พอสังเขป
2. อธิบายแผนที่นำทาง (roadmap) การให้คำปรึกษาของคลินิกจิตสังคมของศาลอาญาได้พอสังเขป
3. ทำประมวลปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้รับการปรึกษาตามหลักการของ case formulation เพื่อวางแผนการปรึกษาตามแผนที่นำทางได้พอสังเขป
4. ตระหนักความสำคัญของการบันทึกข้อมูล สรุปรายงานและสามารถบันทึกเพื่อส่งต่อข้อมูลแผนการให้คำปรึกษาในครั้งต่อไปได้
5. ระบุแนวทางการส่งต่อกับระบบบริการสาธารณสุขได้อย่างถูกต้อง

ระยะเวลา 1 ชั่วโมง 30 นาที

เนื้อหา

1. ระบบบริการ/ผังไหลการบริการของคลินิกจิตสังคม

2. แผนที่นำทาง (Roadmap) ของการให้คำปรึกษาในคลินิกจิตสังคม

ระยะที่ 1 ระยะฝากขังและระยะก่อนพิจารณา

ช่วงวิกฤต : ช่วงแรกที่ถูกจับดำเนินคดี เป็นช่วงวิกฤต ในชีวิต ผู้รับคำปรึกษาอาจมีความรู้สึกหวาดกลัว วิตกกังวล อับอาย โกรธ เสียสมดุลชีวิต บางรายอาจจะมีภาวะถอนสารเสพติด

เป้าหมายการให้คำปรึกษา คือ ไม่หนีคดี มารายงานตัว ไม่ก่อคดีซ้ำ ปรับตัวกับภาวะวิกฤตได้

ครั้งต่อ ๆ มา : ผู้รับคำปรึกษาจะต้องมาตามนัดตามระยะการฝากขัง คือ ทุก 12 วัน ระยะนี้ผู้ให้คำปรึกษาควรสำรวจปัญหาช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาจัดการกับปัจจัยกระตุ้นได้ควรเสริมศักยภาพของผู้รับคำปรึกษา รวมถึงการหาแหล่งสนับสนุน บางรายอาจต้องได้รับการบำบัดรักษา ผู้ให้คำปรึกษาควรแนะนำการส่งต่อเพื่อบำบัดรักษาต่อไป

เป้าหมายการให้คำปรึกษา คือ ไม่หนีคดี มารายงานตัว ไม่ก่อคดีซ้ำ

ระยะหลังพิพากษา

ระยะนี้ผู้รับคำปรึกษาอาจจะเริ่มหย่อนยานชะล่าใจ เนื่องจากไม่ต้องจำคุก สามารถใช้ชีวิตได้ตามปกติ ระยะนี้ ผู้ให้คำปรึกษาช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาทบทวนและตั้งเป้าหมายชีวิต ปรับปรุงปัจจัยนำมาก่อน จัดการกับปัจจัยกระตุ้น จัดการกับปัจจัยที่ทำให้ปัญหายังคงอยู่และเสริมปัจจัยปกป้อง

เป้าหมายการให้คำปรึกษา คือ มารายงานตัว มีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในด้านบวก ไม่ก่อคดีซ้ำ

3. Case formulation

Case formulation คือ การทำความเข้าใจผู้รับคำปรึกษา ในที่นี้หมายถึง การทำความเข้าใจที่มาที่ไปว่า มีปัจจัยอะไรบ้างที่นำพาให้ผู้รับคำปรึกษาเข้าไปเกี่ยวข้องกับคดีและมีปัจจัยอะไรบ้างที่จะมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ดังนี้

ปัจจัยที่นำมาก่อน (Predisposing factors) เช่น การเลี้ยงดู พัฒนาการ ระดับสติปัญญา การศึกษาบุคลิกภาพเดิม ประวัติความเจ็บป่วย สัมพันธภาพกับบุคคลอื่น ครอบครัว เพื่อนฝูง

ปัจจัยกระตุ้น (Precipitating factors) ผู้รับคำปรึกษาสามารถใช้ชีวิตอยู่ได้ โดยไม่พัวพันกับคดี แม้ว่าจะมีปัจจัยที่นำมาก่อน แต่เมื่อมีปัจจัยกระตุ้น เช่น ปัญหาความสัมพันธ์ในครอบครัว การถูกชักจูงจากเพื่อน ทำให้ผู้รับคำปรึกษามีส่วนเกี่ยวข้องกับคดีได้ การหาปัจจัยกระตุ้นจะช่วยให้ผู้ให้คำปรึกษาเข้าใจจุดเปลี่ยนของผู้รับคำปรึกษา นำไปสู่การให้คำปรึกษาที่ตรงประเด็น

ปัจจัยที่ทำให้ปัญหายังคงอยู่ (Perpetuating factors) เมื่อผู้รับคำปรึกษาเข้ามาเกี่ยวข้องกับคดีแล้ว มักมีปัจจัยที่ทำให้ผู้รับคำปรึกษายังอยู่ใกล้ความเสี่ยงกับการก่อคดีซ้ำ เช่น โดดเดี่ยว ไม่มีงานทำ ถูกตำหนิซ้ำๆ หนี้สิน ขาดทักษะชีวิต ทั้งนี้อาจเป็นปัจจัยที่นำมาก่อน หรือปัจจัยกระตุ้นที่ยังไม่

คลี่คลายก็ได้ ผู้ให้คำปรึกษามีหน้าที่แปรเปลี่ยนปัจจัยเหล่านี้ให้เป็นปัจจัยปกป้อง

ปัจจัยปกป้อง (Protective factors) เป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยเหลือให้ผู้รับคำปรึกษาไม่ย้อนกลับมาก่อคดีอีก และจะช่วยผลักดันให้ผู้รับคำปรึกษามีแนวทางการดำเนินชีวิตที่ดีขึ้น เช่น ครอบครัวใส่ใจเพื่อนฝูงรักใคร่ มีอาชีพ ขยันหมั่นเพียร รับผิดชอบ

4. การบันทึกข้อมูลการให้คำปรึกษา

ผู้ให้คำปรึกษาควรบันทึกข้อมูลที่ได้จากการให้คำปรึกษา เพื่อทบทวนประเด็นสำคัญของการให้คำปรึกษา เป็นการบันทึกความก้าวหน้าของการให้คำปรึกษา และยังมีประโยชน์ในด้านวิชาการและการวิจัย ประเด็นสำคัญที่ควรบันทึก ได้แก่

- **ข้อมูลทั่วไป** เช่น สภาพความเป็นอยู่ ความสัมพันธ์ในครอบครัว การศึกษา การทำงาน ภาวะเสพติด

- **ประเด็นสำคัญจากการให้คำปรึกษา** ผู้ให้คำปรึกษาจำเป็นต้องสำรวจปัญหาโดยใช้ปัจจัยตาม case formulation ได้แก่ ปัจจัยที่นำมาก่อน ปัจจัยกระตุ้น ปัจจัยที่ทำให้ปัญหาคงอยู่ และปัจจัยปกป้อง และควรบันทึกข้อมูลโดยใช้ปัจจัยทั้งสี่เป็นแนวทาง ผู้ให้คำปรึกษาเองจะสามารถจับประเด็นสำคัญได้ง่าย เลือกข้อมูลที่จำเป็นเพื่อการบันทึก และกระชับเวลาการบันทึก

- **การให้คำปรึกษา** ผู้ให้คำปรึกษาต้องบันทึกข้อมูลว่าได้ให้คำปรึกษาในประเด็นใด อย่างไรบ้าง นำมาสู่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้รับคำปรึกษาอย่างไรบ้าง และเชื่อมโยงกับเป้าหมายของคลินิกจิตสังคมอย่างไร

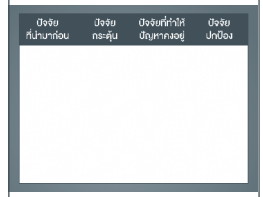
- **แผนการให้คำปรึกษาในครั้งต่อไป** เช่น การสำรวจปัญหาเพิ่มเติม การให้คำปรึกษาร่วมกับบุคคลอื่นที่จะมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา

5. การส่งต่อเพื่อบำบัดรักษาในระบบสาธารณสุข

หากผู้ให้คำปรึกษาพบว่าผู้รับคำปรึกษามีความผิดปกติทางจิต เช่น ประสาทหลอน หวาดระแวง อารมณ์เศร้า ควบคุมอารมณ์ไม่ได้ มีความคิดฆ่าตัวตายมีพฤติกรรมก้าวร้าว มีภาวะติดหรือถอนสารเสพติดสามารถส่งผู้รับคำปรึกษาไปรับการรักษาตามสถานพยาบาล ทั้งนี้ให้ผู้ให้คำปรึกษาเขียนเอกสารสรุปอาการและวัตถุประสงค์ของการส่งรักษาให้ชัดเจนว่า เพื่อรักษาอาการใดและผู้รักษาจะไม่มีส่วนเกี่ยวข้องต่อคดี ผู้ให้คำปรึกษาอาจเข้าใจผิดว่าจะต้องส่งผู้รับคำปรึกษามารักษาที่โรงพยาบาลจิตเวชเท่านั้นและโรงพยาบาลจิตเวชจะอนุเคราะห์ค่ารักษา ซึ่งเป็นความเข้าใจที่ผิด ควรแนะนำให้ผู้รับคำปรึกษาไปรักษาตามสถานพยาบาลที่มีสิทธิการรักษาอยู่ หากสถานพยาบาลนั้นพิจารณาแล้วว่าเกินศักยภาพของสถานพยาบาล ก็จะส่งผู้รับคำปรึกษาไปรักษาในสถานพยาบาลที่มีศักยภาพต่อไป

กิจกรรม/รูปแบบการเรียนรู้ในห้องเรียน

เวลา	กิจกรรม	คำอธิบาย	สื่อการเรียนรู้
9.00 - 9.20 (20 นาที)	1. วิทยากรให้ดูวีดิทัศน์ “ระบบบริการคลินิกจิตสังคมศาลอาญา” และบรรยายสรุปในหัวข้อระบบบริการคลินิกจิตสังคม จากนั้นบรรยายหัวข้อ การบันทึกข้อมูลการให้คำปรึกษา และการส่งต่อเพื่อบำบัดรักษาในระบบสาธารณสุข โดยใช้ PowerPoint “การบันทึกข้อมูล และการส่งต่อ” ประกอบการบรรยาย	เพื่อแนะนำระบบบริการคลินิกจิตสังคมศาลาอาญา การบันทึกข้อมูลการให้คำปรึกษา และการส่งต่อเพื่อบำบัดรักษาในระบบสาธารณสุข	- วีดิทัศน์ “ระบบบริการคลินิกจิตสังคมศาลอาญา” - PowerPoint “การบันทึกข้อมูลและการส่งต่อ”
9.20-9.40 (20 นาที)	2. วิทยากรให้ดูวีดิทัศน์ “แผนที่นำทาง (Roadmap) การให้คำปรึกษา คลินิกจิตสังคม” 3. วิทยากรสรุปประเด็นสำคัญที่ได้จากวีดิทัศน์ “แผนที่นำทาง (Roadmap) การให้คำปรึกษาคลินิกจิตสังคม” โดยใช้ PowerPoint “แผนที่นำทาง (Roadmap) การให้คำปรึกษาคลินิกจิตสังคม” และช่วยให้ผู้เข้ารับการอบรมเชื่อมโยงเนื้อหาจากวีดิทัศน์กับการประสบการณ์ การปฏิบัติงานการให้คำปรึกษาที่ผ่านมา	เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมได้เรียนรู้การดูแลผู้ให้คำปรึกษาแต่ละระยะ ซึ่งมีความแตกต่างกันทั้งสภาวะทางจิตใจ และเป้าหมายในแต่ละระยะ	- วีดิทัศน์ “แผนที่นำทาง (Roadmap) การให้คำปรึกษาคลินิกจิตสังคม” - PowerPoint “แผนที่นำทาง (Roadmap) การให้คำปรึกษาคลินิกจิตสังคม”

เวลา	กิจกรรม	คำอธิบาย	สื่อการเรียนรู้
9.40-10.00 (20 นาที)	4. วิทยากรบรรยายตาม PowerPoint “Case formulation” และอธิบายเพิ่มเติมเพื่อให้เกิดการประมวลข้อมูลเพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมเข้าใจผู้รับคำปรึกษาอย่างเป็นระบบ	เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมมีแนวทางในการทำความเข้าใจผู้รับคำปรึกษาผ่าน “ปัจจัยทั้งสี่” ได้แก่ ปัจจัยที่นำมาก่อน ปัจจัยกระตุ้น ปัจจัยที่ทำให้ปัญหาคงอยู่ และปัจจัยปกป้อง ซึ่งเป็นแนวทางในการให้คำปรึกษาในคลินิกจิตสังคม	- PowerPoint “Case formulation”
10.00-10.30 (30 นาที)	5. วิทยากรชวนให้ผู้เข้ารับการอบรมทำ “Case formulation” โดยใช้กรณีศึกษานายเอ็กซ์ จากนั้นวิทยากรสรุปประเด็นสำคัญโดยใช้ PowerPoint “Case formulation : 4P” และ PowerPoint “ตัวอย่างการอภิปรายปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับกรณีศึกษา (นายเอ็กซ์)” ประกอบ	เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมได้ลองทำความเข้าใจผู้รับคำปรึกษาผ่านกรณีศึกษา เอกสาร “ตัวอย่างการอภิปรายปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับกรณีศึกษา” เป็นเพียงแนวทางในการอภิปรายวิทยากรและผู้เข้ารับการอบรมอาจชวนกันอภิปรายข้อมูลในตัวอย่างสาธิต รวมทั้งแนวทางการสำรวจปัจจัยเพิ่มเติม	- PowerPoint “Case formulation : 4P” - เอกสาร “ตัวอย่างการอภิปรายปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับกรณีศึกษา (นายเอ็กซ์)” - PowerPoint “ตัวอย่างการอภิปรายปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับกรณีศึกษา (นายเอ็กซ์)”

การประเมินผลการเรียนรู้

จากการสังเกตการมีส่วนร่วมในกิจกรรมและเนื้อหาการอภิปราย

ตัวอย่างการอภิปรายปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับกรณีศึกษา (นายเอ็กซ์)

ปัจจัยที่นำมาก่อน

- อ่านหนังสือไม่ค่อยออก
- ขาดทักษะการแก้ปัญหาชีวิต เคยแก้ปัญหาด้วยการใช้สารเสพติด
- ปัญหาการเงิน

ฯลฯ

ปัจจัยกระตุ้น

- เพื่อนร่วมงานและลูกน้องที่ชวนกันดื่มสุราเวลาเลิกงาน
- ความเครียด จัดการปัญหาการเงินไม่ได้ ใช้สารเสพติด/สุราเพื่อลดหรือลืมความเครียด
- เมาสุราแล้วคุมตนเองไม่ได้ จนเกิดเหตุทะเลาะวิวาท
- ผู้ให้คำปรึกษาต้องสำรวจในครั้งต่อไปว่า ดื่มสุราเพราะอะไร
- ต้องการให้ลืมความทุกข์เรื่องใดเพิ่มเติมอีก

ปัจจัยที่ทำให้ปัญหาคงอยู่

- ปัญหาการเงิน ยังต้องผ่อนรถกระบะ
- มีภาวะติดสุรา
- ภรรยาบ่นเรื่องการดื่มสุราจนทะเลาะกัน
- ยังคิดว่าสุราจำเป็น ช่วยให้เข้าสังคม ช่วยให้ลืมทุกข์
- มีแบบแผนการแก้ปัญหา คือใช้สุราบำบัดความทุกข์

ฯลฯ

ปัจจัยปกป้อง

- รักครอบครัว เป็นห่วงอนาคตลูก หวังดีกับลูก อยากให้ครอบครัวดีขึ้น
- ทำงานก่อสร้าง มีรายได้ แม้ว่าการศึกษาจะไม่สูง แต่ก็พยายามประกอบอาชีพสุจริต
- เคยเลิกสารเสพติดได้
- ภรรยาห่วงใย ตามไปทำงานด้วยเพื่อดูแลเวลาดื่มสุรา ดูแลเฝ้าที่โรงพยาบาล ในช่วงที่ผ่าตัดกระเพาะอาหาร
- เป็นคนชอบช่วยเหลือคนอื่น

ฯลฯ

หัวข้อที่ 6

ฝึกปฏิบัติการให้คำปรึกษา ครั้งที่ 2 : กรณีศึกษา (เน้นการสำรวจปัญหา)

วัตถุประสงค์ เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมสามารถ

1. ฝึกปฏิบัติการสื่อสารเพื่อความเข้าใจระหว่างผู้ส่งและผู้รับสาร โดยใช้เทคนิคการให้คำปรึกษาได้เหมาะสม
2. สะท้อนการฝึกปฏิบัติและฝึกรับฟังการสะท้อนข้อมูลย้อนกลับได้อย่างสร้างสรรค์

ระยะเวลา 1 ชั่วโมง 15 นาที

กิจกรรม/รูปแบบการเรียนรู้ในห้องเรียน

เวลา	กิจกรรม	คำอธิบาย	สื่อการเรียนรู้
10.45 -11.00 (15 นาที)	1. ให้ผู้เข้ารับการอบรมแบ่งกลุ่มโดยมีสมาชิกกลุ่มเท่า ๆ กัน ตามความเหมาะสม มีวิทยากรกลุ่มประจำแต่ละกลุ่มให้วิทยากรแนะนำการฝึกปฏิบัติโดยใช้ PowerPoint “การฝึกปฏิบัติกรณีศึกษา” ประกอบการอธิบาย 2. เตรียมการฝึกปฏิบัติ โดยให้ **2.1 ผู้เข้ารับการอบรมคนที่ 1 เป็นผู้รับคำปรึกษา :** กรณีศึกษา **2.2 ผู้เข้ารับการอบรมคนที่ 2 เป็นผู้ให้คำปรึกษา :** ให้ตั้งคำถามเพื่อสำรวจปัญหาเท่านั้น ไม่ให้คำแนะนำ สามารถใช้ทักษะอื่น ๆ เพื่อแสดงความเข้าใจผู้รับคำปรึกษาตามความเหมาะสมได้	เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมได้ฝึกปฏิบัติการให้คำปรึกษาในฐานะผู้รับคำปรึกษาจากกรณีศึกษาที่วิทยากรเตรียมไว้ให้ ซึ่งมีลักษณะเช่นเดียวกับผู้รับคำปรึกษาที่มาพบผู้ให้คำปรึกษาครั้งแรก วิทยากรเน้นย้ำผู้สวมบทบาทเป็นผู้รับคำปรึกษาให้สวมบทบาทตามความเหมาะสม สามารถแต่งเติมข้อมูลได้ แต่ต้องอยู่ในเค้าของความเป็นจริงและไม่จำเป็นต้องช่วยผู้สวมบทบาทเป็นผู้ให้คำปรึกษาให้สามารถให้คำปรึกษาได้สำเร็จ ส่วนผู้สวมบทบาทเป็นผู้ให้คำปรึกษามีหน้าที่สำรวจปัญหาโดยมากผู้เข้ารับการอบรมจะเข้าใจผิดและเคยชินกับการเป็นผู้แนะนำ วิทยากรจึงต้องเน้นย้ำว่า บทบาทของผู้ให้คำปรึกษาคือการรับฟังและทำความเข้าใจ	- PowerPoint “การฝึกปฏิบัติกรณีศึกษา” - ใบงาน “ฝึกปฏิบัติการให้คำปรึกษา : นายเต้ย”

เวลา	กิจกรรม	คำอธิบาย	สื่อการเรียนรู้
	2.3 สมาชิกที่เหลือเป็นผู้สังเกตการณ์ วิทยากรให้ข้อมูลกรณีศึกษากับผู้สวมบทบาทเป็นผู้รับคำปรึกษาโดยใช้ข้อมูลตามใบงาน “ฝึกปฏิบัติการให้คำปรึกษา : นายเต้ย” วิทยากรซักซ้อมบทบาทของผู้ให้คำปรึกษาและผู้สังเกตการณ์	กิจกรรมนี้ไม่ได้เน้นให้ผู้สวมบทบาทเป็นผู้ให้คำปรึกษาต้องแนะนำแนวทางแก้ไขปัญหาแต่อย่างใด ส่วนบทบาทของผู้สังเกตการณ์ คือ สังเกตกระบวนการ ขั้นตอน และเทคนิคของการให้คำปรึกษารวมทั้งรักษามารยาทในฐานะผู้สังเกตการณ์ ต้องไม่รบกวนด้วยการส่งเสียงดังหรือแทรกระหว่างกระบวนการให้คำปรึกษาระหว่างการฝึกปฏิบัติ วิทยากรกลุ่มมีหน้าที่สังเกตการณ์ และสามารถแทรกแซงกระบวนการให้คำปรึกษาได้ หากเห็นว่า ผู้สวมบทบาทเป็นผู้ให้คำปรึกษายังหลงทางใช้กระบวนการหรือเทคนิคที่เบี่ยงเบนไปจากแนวทางที่ควรจะเป็น วิทยากรกลุ่มจะต้องให้ข้อมูลสะท้อนกลับที่ช่วยให้กลุ่มได้เห็นแนวทางพัฒนาจากการฝึกปฏิบัติจริง และพึงเข้าใจว่า ผู้เข้ารับการอบรมส่วนใหญ่ไม่เคยมีประสบการณ์ในการเรียนรู้การให้คำปรึกษาอย่างจริงจังมาก่อน วิทยากรกลุ่มต้องใจเย็นในการให้ข้อมูลสะท้อนกลับทั้งนี้ให้ผู้เข้ารับการอบรมเปลี่ยนบทบาทจากการฝึกปฏิบัติครั้งก่อน	-

เวลา	กิจกรรม	คำอธิบาย	สื่อการเรียนรู้
11.00-11.30 (30 นาที)	3. ฝึกปฏิบัติใช้เวลา 30 นาที ระหว่างนี้ผู้สังเกตการณ์จะไม่เข้าไปรบกวนการสนทนา วิทยากรกลุ่มสามารถแทรกแซง ชี้แนะระหว่างปฏิบัติได้ตามเห็นสมควร กรณีที่การฝึกปฏิบัติสะดุดและหรือสะเปะสะปะหรือผิดหลักการ		-
11.30-11.45 (15 นาที)	4. เมื่อหมดเวลาให้วิทยากรกลุ่มและผู้สังเกตการณ์ ถามคำถามผู้ให้คำปรึกษาและผู้รับคำปรึกษาเกี่ยวกับประสบการณ์การสนทนา ตามลำดับตามใบงาน “แนวทางการสะท้อนข้อมูลย้อนกลับ (feedback)”	เพื่อให้ผู้สังเกตการณ์ได้ฝึกการสะท้อนการฝึกปฏิบัติอย่างสร้างสรรค์ รวมทั้งเปิดโอกาสให้ผู้สวมบทบาทเป็น ผู้ให้คำปรึกษาได้ทบทวนขั้นตอน กระบวนการและเทคนิคที่ตนเองใช้ในการฝึกปฏิบัติ ส่วนผู้สวมบทบาทเป็นผู้รับคำปรึกษาก็จะได้ทบทวนขั้นตอนกระบวนการและเทคนิคที่ว่าก่อให้เกิดผลอย่างไรด้วยประสบการณ์ตรงในฐานะผู้รับคำปรึกษา ผู้เข้ารับการอบรมไม่จำเป็นต้องท่องหรืออ่านหรือใช้คำถามทุกคำถามในใบงาน สามารถปรับคำถามได้ตามความเหมาะสม แต่ต้องช่วยให้ผู้เข้ารับการอบรมเห็นแนวทางในการพัฒนาตนเอง วิทยากรกลุ่มมีหน้าที่กระตุ้นผู้เข้ารับการอบรมให้เกิดการถามเพื่อสะท้อนการฝึกปฏิบัติอย่างสร้างสรรค์ และสรุปประเด็นสำคัญในการเรียนรู้จากการฝึกปฏิบัติจริงเชื่อมโยงกับการอบรมในหัวข้อก่อนหน้า	ใบงาน “แนวทางการสะท้อนข้อมูลย้อนกลับ (feedback)”

เวลา	กิจกรรม	คำอธิบาย	สื่อการเรียนรู้
11.45-12.00 (15 นาที)	4. วิทยากรหลักให้วิทยากรกลุ่มในเสนอการเรียนรู้ในกลุ่มย่อยต่อกลุ่มใหญ่ และเปิดโอกาสให้ผู้เข้ารับการอบรมแสดงความคิดเห็นและสอบถามเพื่อความกระจ่างจากนั้นสรุปสาระสำคัญของการฝึกปฏิบัติและมีวิทยากรเขียนสรุปประเด็นสำคัญในการเรียนรู้ที่ได้จากผู้เข้ารับการอบรม	เพื่อสรุปหลักการให้คำปรึกษา โดยเชื่อมโยงความรู้จากหัวข้อก่อนหน้าทั้งหมดกับการฝึกปฏิบัติจริง วิทยากรต้องสรุปประเด็นสำคัญจากการฝึกปฏิบัติจริงของผู้เข้ารับการอบรมให้ได้ว่า มีประเด็นใดที่จะนำไปสู่การพัฒนาทักษะการให้คำปรึกษา ส่วนใหญ่ผู้เข้ารับการอบรมจะมีจุดอ่อนเรื่องการรับฟังมักให้คำแนะนำโดยยังไม่เข้าใจปัญหาอย่างถ่องแท้ วิทยากรมีหน้าที่ให้ข้อมูลสะท้อนกลับอย่างสร้างสรรค์	-

การประเมินผลการเรียนรู้

จากการสังเกตการคุณภาพในการฝึกปฏิบัติและเนื้อหาการอภิปราย

ใบงาน ฝึกปฏิบัติการให้คำปรึกษา : นายเต้ย

คำชี้แจง

การฝึกปฏิบัติโดยสวมบทบาทสมมุติ รอบละ 30 นาที

- ให้ฝึกปฏิบัติโดยผู้รับคำปรึกษาสวมบทบาทเป็นจำเลยที่ศาลพิพากษาและสั่งเข้าคลินิกจิตสังคมให้จินตนาการตามว่าเป็นบุคคลนั้นตามข้อมูลดังต่อไปนี้

- ผู้สวมบทบาทเป็นผู้รับคำปรึกษาอาจจะจินตนาการรายละเอียดเพิ่มเติมขึ้นกับผู้ให้คำปรึกษาจะสำรวจไปในประเด็นใด ๆ ในระหว่างการฝึกปฏิบัติ

- เมื่อหมุนเวียนสลับบทบาทในรอบถัดไปผู้ที่สวมบทบาทเป็นผู้รับคำปรึกษาจะต้องจินตนาการต่อตามข้อมูลที่ได้ฝึกในรอบก่อนหน้า

ดังนั้น ผู้ฝึกปฏิบัติที่เป็นผู้สังเกตการณ์แต่ละรอบจะต้องตั้งใจ มีสมาธิจดจ่อกับการฝึกปฏิบัติของเพื่อน และต้องจดจำข้อมูลที่สำคัญที่จะมีการสรุปแต่ละรอบด้วย ผู้ฝึกปฏิบัติเป็นผู้ให้และผู้รับการปรึกษาต้องสื่อสารด้วยเสียงที่ดังพอที่ผู้สังเกตการณ์จะได้ยินอย่างชัดเจน ผู้สังเกตการณ์ก็ต้องเงียบ ไม่ส่งเสียงรบกวนสมาธิของเพื่อนร่วมกลุ่มคนอื่น

กรณีศึกษา

นายเต้ย (นามสมมุติ) ชาย ไทย อายุ 29 ปี โสด เรียนจบ ม.3 ประกอบอาชีพไม่แน่นอน รายได้ไม่แน่นอน ครอบครัวประกอบอาชีพปลูกผลไม้ เคยช่วยงานครอบครัวเป็นบางครั้ง อยู่กับบิดา มารดาและน้องชาย 1 คน ละแวกชุมชนที่อยู่อาศัยเป็นแหล่งแพร่ระบาดยาเสพติด

นายเต้ย เสพยาบ้าตั้งแต่อายุ 15 ปี มักจะคบกับเพื่อนที่เสพยาแถวบ้าน เริ่มจากเสพสัปดาห์ละครั้ง ครั้งละประมาณ 1 เม็ด โดยจับกลุ่มเสพกับเพื่อน ในช่วง 3 ปีที่ผ่านมา นายเต้ยเสพยาบ้าเกือบทุกวัน ปริมาณที่ใช้ขึ้นอยู่กับจำนวนเงินที่มี เสพกับเพื่อนบ้าง เสพคนเดียวที่บ้านบ้าง ในช่วงหนึ่งปีมานี้ บิดามารดาบ่นเรื่องที่เขาไม่ไปทำงาน ออกไปเสพยากับเพื่อนบ่อยขึ้น ช่วงที่ไม่ได้เสพก็นอนมากบางช่วงที่ไม่ค่อยมีเงินก็หงุดหงิด ระบายอารมณ์ และรบเร้าขอเงินกับคนในครอบครัวมากขึ้น บิดามารดาทราบว่านายเต้ยเสพยาเสพติด จากคำบอกเล่าของเพื่อนบ้านและสังเกตพฤติกรรมของนายเต้ยเปลี่ยนไปมาก เคยได้ชวนให้ไปบำบัด แต่เขาปฏิเสธ

นายเต้ย กระทำความผิดตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พระราชบัญญัติจราจรทางบก (เสพขับ) ศาลมีคำพิพากษาให้จำคุก 4 เดือน ปรับ 7,000 บาท โทษจำคุกให้รอการลงโทษ 2 ปี และให้เข้ารับการปรึกษาที่คลินิกจิตสังคม

หัวข้อที่ 7

ฝึกปฏิบัติการให้คำปรึกษา ครั้งที่ 3 : กรณีศึกษา (เน้นการแก้ปัญหา)

วัตถุประสงค์ เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมสามารถ

1. ฝึกปฏิบัติการสื่อสารเพื่อความเข้าใจระหว่างผู้ส่งและผู้รับสาร โดยใช้เทคนิคการให้คำปรึกษาได้เหมาะสม
2. สะท้อนการฝึกปฏิบัติและฝึกรับฟังการสะท้อนข้อมูลย้อนกลับได้อย่างสร้างสรรค์

ระยะเวลา 1 ชั่วโมง 45 นาที

กิจกรรม/รูปแบบการเรียนรู้ในห้องเรียน

เวลา	กิจกรรม	คำอธิบาย	สื่อการเรียนรู้
13.00 -13.15 (15 นาที)	1. ให้ผู้เข้ารับการอบรมแบ่งกลุ่มโดยมีสมาชิกกลุ่มเท่า ๆ กัน ตามความเหมาะสม มีวิทยากรกลุ่มประจำแต่ละกลุ่ม ให้วิทยากรแนะนำการฝึกปฏิบัติโดยใช้ PowerPoint “การฝึกปฏิบัติ กรณีศึกษา” 2. เตรียมการฝึกปฏิบัติ โดยให้ **2.1 ผู้เข้ารับการอบรมคนที่ 1 เป็นผู้รับคำปรึกษา** : กรณีศึกษา	เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมได้ฝึกปฏิบัติการให้คำปรึกษาในฐานะผู้รับคำปรึกษาจากกรณีศึกษาที่วิทยากรเตรียมไว้ให้ ซึ่งมีลักษณะเช่นเดียวกับผู้รับคำปรึกษาในครั้งต่อ ๆ มา วิทยากรเน้นย้ำผู้สวมบทบาทเป็นผู้รับคำปรึกษาให้สวมบทบาทตามความเหมาะสม สามารถแต่งเติมข้อมูลได้	- PowerPoint “การฝึกปฏิบัติกรณีศึกษา” - ใบงาน “ฝึกปฏิบัติการให้คำปรึกษา นายเต้ย”

เวลา	กิจกรรม	คำอธิบาย	สื่อการเรียนรู้
	2.2 ผู้เข้ารับการอบรมคนที่ 2 เป็นผู้ให้คำปรึกษา : ครั้งนี้ให้นำข้อมูลจากการฝึกปฏิบัติครั้งที่ 2 ที่เป็นการสำรวจปัญหา มาวางแนวทางช่วยเหลือผู้รับคำปรึกษา **2.3 สมาชิกที่เหลือเป็นผู้สังเกตการณ์** วิทยากรเตรียมสมาชิกในกลุ่มโดยให้ข้อมูลกรณีศึกษาโดยย่อและแจกใบงาน “ฝึกปฏิบัติการให้คำปรึกษา : นายเต้ย”	แต่ต้องอยู่ในเค้าของความเป็นจริง และไม่จำเป็นต้องช่วยผู้สวมบทบาทเป็นผู้ให้คำปรึกษาให้สามารถให้คำปรึกษาได้สำเร็จ ส่วนผู้สวมบทบาทเป็นผู้ให้คำปรึกษามีหน้าที่สำรวจปัญหาต่อจากการให้คำปรึกษาและร่วมกันหาแนวทางแก้ไขปัญหา ส่วนบทบาทของผู้สังเกตการณ์ คือ สังเกตกระบวนการ ขั้นตอนและเทคนิคของการให้คำปรึกษา รวมทั้งรักษามารยาท ในฐานะผู้สังเกตการณ์ ต้องไม่รบกวนด้วยการส่งเสียงดัง หรือแทรกระหว่างกระบวนการให้คำปรึกษาระหว่างการฝึกปฏิบัติ วิทยากรกลุ่มมีหน้าที่สังเกตการณ์ และสามารถแทรกแซงกระบวนการให้คำปรึกษาได้ หากเห็นว่าผู้สวมบทบาทเป็นผู้ให้คำปรึกษายังหลงทาง ใช้กระบวนการหรือเทคนิคที่เบี่ยงเบนไปจากแนวทางที่ควรจะเป็น วิทยากรกลุ่มจะต้องให้ข้อมูลสะท้อนกลับที่ช่วยให้กลุ่มได้เห็นแนวทางพัฒนาจากการฝึกปฏิบัติจริง และพึงเข้าใจว่า ผู้เข้ารับการอบรมส่วนใหญ่ไม่เคยมีประสบการณ์ในการเรียนรู้การให้คำปรึกษาอย่างจริงจังมาก่อน วิทยากรกลุ่มต้องใจเย็นในการให้ข้อมูลสะท้อนกลับ ทั้งนี้ให้ผู้เข้ารับการอบรมเปลี่ยนบทบาทจากการฝึกปฏิบัติครั้งก่อน	-

เวลา	กิจกรรม	คำอธิบาย	สื่อการเรียนรู้
13.15-13.45 (30 นาที)	2. ฝึกปฏิบัติใช้เวลา 30 นาที ระหว่างนี้ผู้สังเกตการณ์จะไม่เข้าไปรบกวนการสนทนา วิทยากรกลุ่มสามารถแทรกแซง ชี้แนะระหว่างปฏิบัติได้ตามเห็นสมควร กรณีที่การฝึกปฏิบัติสะดุดและหรือสะเปะสะปะหรือผิดหลักการ		-
13.45-14.00 (15 นาที)	3. เมื่อหมดเวลาให้วิทยากรกลุ่มและผู้สังเกตการณ์ถามคำถามผู้ให้คำปรึกษาและผู้รับคำปรึกษาเกี่ยวกับประสบการณ์การสนทนา ตามลำดับตามใบงาน “แนวทางการสะท้อนข้อมูลย้อนกลับ (feedback)”	เพื่อให้ผู้สังเกตการณ์ได้ฝึกการสะท้อนการฝึกปฏิบัติอย่างสร้างสรรค์ รวมทั้งเปิดโอกาสให้ผู้สวมบทบาทเป็นผู้ให้คำปรึกษาได้ทบทวนขั้นตอน กระบวนการและเทคนิคที่ตนเองใช้ในการฝึกปฏิบัติ ส่วนผู้สวมบทบาทเป็นผู้รับคำปรึกษาก็จะได้ทบทวนขั้นตอน กระบวนการ และเทคนิคที่ว่า ก่อให้เกิดผล อย่างไร ด้วยประสบการณ์ตรงในฐานะผู้รับคำปรึกษา ผู้เข้ารับการอบรมไม่จำเป็นต้องท่องหรืออ่านหรือใช้คำถามทุกคำถามในใบงาน สามารถปรับคำถามได้ตามความเหมาะสม แต่ต้องช่วยให้ผู้เข้ารับการอบรมเห็นแนวทางในการพัฒนาตนเอง วิทยากรกลุ่มมีหน้าที่กระตุ้นผู้เข้ารับการอบรมให้เกิด	ใบงาน “แนวทางการสะท้อนข้อมูลย้อนกลับ (feedback)”

เวลา	กิจกรรม	คำอธิบาย	สื่อการเรียนรู้
		การถามเพื่อสะท้อนการฝึกปฏิบัติอย่างสร้างสรรค์ และสรุปประเด็นสำคัญในการเรียนรู้จากการฝึกปฏิบัติจริง เชื่อมโยงกับการอบรมในหัวข้อก่อนหน้า	
14.15-14.30 (15 นาที)	4. วิทยากรหลักให้วิทยากรกลุ่มในเสนอการเรียนรู้ในกลุ่มย่อยต่อกลุ่มใหญ่ เปิดโอกาสให้ผู้เข้ารับการอบรมแสดงความคิดเห็นและสอบถามเพื่อความกระจ่างจากนั้นสรุปสาระสำคัญของการฝึกปฏิบัติการให้คำปรึกษาครั้งที่ 3 และมีวิทยากรเขียนสรุปประเด็นสำคัญในการเรียนรู้ที่ได้จากผู้เข้ารับการอบรม	เพื่อสรุปหลักการให้คำปรึกษาโดยเชื่อมโยงความรู้จากหัวข้อก่อนหน้าทั้งหมดกับการฝึกปฏิบัติจริง วิทยากรต้องสรุปประเด็นสำคัญจากการฝึกปฏิบัติจริงของผู้เข้ารับการอบรมให้ได้ว่า มีประเด็นใดที่จะนำไปสู่การพัฒนาทักษะการให้คำปรึกษา ส่วนใหญ่ผู้เข้ารับการอบรมจะมีจุดอ่อนเรื่องการรับฟัง มักให้คำแนะนำโดยยังไม่เข้าใจปัญหาอย่างถ่องแท้ วิทยากรมีหน้าที่ให้ข้อมูลสะท้อนกลับอย่างสร้างสรรค์	-
14.30-14.45 (15 นาที)	5. วิทยากรหลักให้ผู้เข้ารับการอบรมทบทวนสิ่งที่เรียนมาทั้งหมด และสรุปประเด็นสำคัญจากการเรียน รวมทั้งมีวิทยากรเขียนสรุปประเด็นสำคัญในการเรียนรู้ที่ได้จากผู้เข้ารับการอบรม	เพื่อสรุปและเชื่อมโยงประเด็นสำคัญที่ได้เรียนรู้จากหลักสูตรนี้	-

การประเมินผลการเรียนรู้

จากการสังเกตการคุณภาพในการฝึกปฏิบัติและเนื้อหาการอภิปราย

หัวข้อที่ 8

แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และประเมินผล

วัตถุประสงค์ เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมสามารถ

1. สรุปประเด็นสำคัญจากการอบรมอย่างมีส่วนร่วม
2. ประเมินผลการอบรมอย่างมีส่วนร่วม

ระยะเวลา 1 ชั่วโมง

กิจกรรม/รูปแบบการเรียนรู้ในห้องเรียน

เวลา	กิจกรรม	คำอธิบาย	สื่อการเรียนรู้
15.00-15.30 (30 นาที)	1. แจกแบบประเมินการฝึกอบรมการให้คำปรึกษาขั้นพื้นฐาน ให้ผู้เข้ารับการอบรมทำแบบประเมิน	เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมได้ประมวลสาระสำคัญจากการอบรม และประเมินหลักสูตรวิทยากรควรให้เวลาผู้เข้ารับการอบรมในการทำแบบประเมิน	แบบประเมินการฝึกอบรมการให้คำปรึกษาขั้นพื้นฐาน
15.30-16.00 (30 นาที)	2. ยืนเป็นวงกลมและให้ผู้เข้าร่วมอบรมสรุปประเด็นที่ได้จากการอบรมและประเมินผลหลักสูตร	เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมได้นำสิ่งที่ได้ทบทวนจากการทำแบบประเมินมาสรุปอีกครั้งหนึ่ง	-

การประเมินผลการเรียนรู้

จากแบบประเมิน และการสรุปประเด็นของผู้เข้าร่วมอบรมจากกิจกรรมยืนเป็นวงกลม

แบบประเมินการฝึกอบรมการให้คำปรึกษาขั้นพื้นฐาน

1. สิ่งที่ท่านได้เรียนรู้จากการอบรม ได้แก่

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. ทักษะการให้คำปรึกษาในมุมมองของท่านก่อนและหลังอบรมเหมือนหรือต่างกันหรือไม่ อย่างไร

3. ท่านคิดว่าท่านเหมาะสมที่จะเป็นผู้ให้คำปรึกษาหรือไม่ เพราะอะไร

บรรณานุกรม

Winters, N., Hanson, G., Stoyanova, V. (2007). The case formulation in child and adolescent psychiatry. *Child Adolesc Psychiatric Clin N Am.* 16, 112-132.

คลินิกให้คำปรึกษาด้านจิตสังคม. (ม.ป.ป.). *การดำเนินงานของคลินิกให้คำปรึกษาด้านจิตสังคม (พ.ศ. 2558).* ม.ป.ท.

จันทิมา องค์โฆษิต. (2545). *จิตบำบัดในการปฏิบัติงานจิตเวชทั่วไป.* กรุงเทพฯ: ยูเนี่ยน ครีเอชั่น.

พระเทพวิสุทธิญาณ (อุบล นนฺทโก). (2555). *อธิบายธรรมวิภาค ปริจเฉทที่ 1* (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: มหามกุฏราชวิทยาลัย.

พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 22) พ.ศ. 2547. 2547, 23 ธันวาคม. *ราชกิจจานุเบกษา.* เล่มที่ 121 ตอนพิเศษ 79 ก. หน้า 1-21.

พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 25) พ.ศ. 2559. 2559, 7 เมษายน. *ราชกิจจานุเบกษา.* เล่มที่ 133 ตอนที่ 31 ก. หน้า 3-4.

หลักสูตรการให้คำปรึกษาขั้นพื้นฐานสำหรับผู้ให้คำปรึกษาคลินิกจิตสังคมในระบบศาล

จัดทำโดย สถาบันกัลยาณ์ราชนครินทร์ 23 หมู่ 8 ถนนพุทธมณฑลสาย 4
แขวงทวีวัฒนา เขตทวีวัฒนา กทม. 10170 โทร. 024416100
http://www.galya.go.th